

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ΄.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου. Γίνονται καὶ εἰσὶ ἑτήσιαι.— Γραφεῖον Διοικ. Ὁδ. Παρθενωγαγείου 14.

21 Μαΐου 1889.

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

— Ἐλα, θειά Γιάνναινα, πές μας κανένα παραμῦθι τώρα. Ἐξω βρέχει μὲ τ' ἀσκή καιρὸς γιὰ φίλου σπίτι.

Ἡ θειά Γιάνναινα ὕψωσε πρὸς ἐμὲ μετὰ τινος ὀργῆς τοὺς μικροὺς λάμποντας ὀφθαλμούς της καὶ διὰ τῆς ὀξείας φωνῆς, ὁμοίας πρὸς κακκαρίσμα ὄρνιθος, εἶπεν :

— Ἐγὼ δὲν ξέρω παραμῦθια, ξέρω γινόμενα πράγματα.

— Τόσο τὸ καλλίτερο. Ἐλα, θειά, πές μας τίποτε, ἔτσι νάχρησι καλὴ ψυχὴ.

Ἡ θειά Γιάνναινα ἦτο γραῖα ἐβδομηκοντοῦτις, κυφὴ καὶ ἀπεξηραμένη. Γυνὴ πολυμήχανος, ἐπετηδεύετο ἐν τῷ χωρίῳ τὴν μάγισσαν, τὴν ἰατρὸν καὶ τὴν μαιῖαν καὶ ἐξῆ ἀπὸ τὰ ἐλέη τῶν χωρικῶν, οἵτινες δὲν τὴν συνεπάθουν τόσον ὅσον τὴν ἐφοβοῦντο. Μὴ ἔχουσα ἴδιον οἶκον ἐφιλοξενεῖτο πότε εἰς τοῦ ἐνὸς χωρικοῦ, πότε εἰς τοῦ ἄλλου· καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὴν βροχεράν τοῦ Ὀκτωβρίου εἶχεν ἐγκαθιδρυθῆ αὐτόκλητος παρὰ τὴν ἐστίαν τοῦ Κωσταντῆ Κόλια, ἐνὸς ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ χωρίου.

Περὶ τὴν ἐστίαν ταύτην, ἐφ' ἧς ἀνέδιδον γλυκεῖαν ἀναλαμπὴν καιόμενοι κῶνοι ξηροὶ πύκνης, ἐκάθητο ὁ οἰκοδεσπότης, ἡ οἰκοδέσποινα, οἱ δύο ἔφηβοι υἱοὶ των, καὶ ἐγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἀποκλεισθεὶς ἐκεῖ ὑπὸ τῆς καταϊγίδος.

— Ἐλα τὸ λοιπόν, θειά Γιάνναινα, τί κάνεις τῇ μισοκακομοῖρᾳ; Ἄνοιξε τὸ χρυσὸ σου στοματάκι καὶ πές τίποτε νὰ περνᾷ ἡ ὥρα.

Εἶπε καὶ ὁ οἰκοδεσπότης ἰδὼν ὅτι ἡ γραῖα δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὴν παράκλησίν μου, ἀλλ' ἐξηκολούθει νήθουσα ἐν σιωπῇ.

Ἡ γραῖα ἐξέτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα :

— Δό μου νὰ βρέξω τάχειλι μου πρῶτα.

Ἐκείνος μειδιῶν προσέφερε τὸ ἐκ κασιτίφου παγούριον τῆς βραχίης. Καὶ ἐκράτησεν αὐτὸ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς διὰ τρεμούσης χειρὸς ἡ γραῖα εἰς τὸ στόμα θηλάζουσα καὶ ἀπέδωκε πάλιν, ἀνακινούσα ὡς αἰξὶ τὴν ὀστεώδη σιαγῶνα ἐν εὐαρέστῳ μνηρυσισμῷ.

— Ἀρὲ σεῖς, νὰ μὴ σκιαχθῆτε ποῦ εἶνε νύχτα καὶ δὲν θέτε νὰ πᾶτε ἔς τὸ κοπάδι.

Εἶπεν ἐν προομιῳ στραφεῖσα πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Κόλια.

Ἐκεῖνοι ἀνένευσαν τὰς κεφαλὰς ἐν σιγῇ.

Ἡ γραῖα περιεσκόπησε πάλιν τὸ ἀκροατήριόν της :

— Ὅπ' ἀγαποῦν ἀληθινὰ τὴ μοῖρα τὴν ὀρίζου· μὴδ' ἀπὸ χάρου θέλημα ποτὲ δὲν ἐχωρίζου.

Ἀπήγγειλε βραδέως διὰ τῆς συνήθους ὀξείας φωνῆς τὸ δίστιχον τοῦτο, τὸ ὁποῖον, φαίνεται, ἐπεῖχε τόπον ῥητοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν διήγησιν, ὅπως τὰ ἐπὶ τῶν τίτλων ἢ τῶν κεφαλίδων βιβλίων ἀναγραφόμενα, καὶ μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν ἐξηκολούθησεν εἰς ἄλλον τόνον φωνῆς χαμηλότερον :

« Τὸν παλιὸ καιρὸ, πρὶν πάρουν τὴν Πόλι οἱ Τούρκοι καὶ ῥημάξουν ἀπ' ἄκρη ἔς ἄκρη τὸ ῥωμαϊκόν, ἐδῶ ποῦ εἶνε τώρα τὸ χωριὸ μας ἦταν μεγάλη πολιτεία. Ἀπ' τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔχουν ἀπομείνη καὶ τὰ χαλάσματα ἀπ' ταῖς μεγάλαις ἐκκλησιααῖς, ποῦ εἶνε κατὰ τὸ γιαιλό, τὴν Πισκοπὴ καὶ τὸν Ταξιάρχη. Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, ἕνα ἀπ' ἀρχοντικὰ σπίτια ἔς τὴν πολιτεία αὐτὴ ἦτον καὶ τοῦ γέρο Πλατανιά. Ὁ γέρο Πλατανιάς ἦταν πρῶταπραμματευτῆς ἔς τὰ ξένα· ἔκανε ἐκεῖ βιός, καράβια ἴδικά του, μαγαζιά ἴδικά του, καὶ ἔς τὰ ἴστερὰ ἦρθε ἔς τὸ τόπο του νὰ περάσῃ τὰ γεράματά του. Ἡ γυναῖκά του ἦτον πεθαμένη· ἀρσενικὸ παιδί δὲν εἶχε· εἶχε μοναχὰ ἕνα κορίτσι, μὰ τί κορίτσι; Θάμπωνε ὁ ἥλιος ποῦ τόβλεπε κ' ἡ νύχτα γινότανε ἄμερα ἀπ' τὴ λαμπερὴ της ὄψι. Τὴν ἔλεγαν Χρυσαιγὴ — ὄνομα καὶ πρᾶμμα, μὲ τὰ χρυσὰ της μαλλιά καὶ τὰ ὀλογάλανα μάτια της. Ἄμα ποῦ πρωτοβγήκε νὰ χορέψῃ ἔς τάλωνια—εἶχαν τὸ καιρὸ ἐκεῖνο ἀλώνια μαρμαροστρωμένα—δὸλος ὁ κόσμος, γέροι καὶ νισί, γραιαὶ καὶ νιαὶς στάθηκαν νὰ τὴν καμαρώνουν. Δὲν ἦτον χορὸς ἐκεῖνος, ἦτον κάτι ἄλλο. Ἐλεγε καὶ δὲν πατοῦσε ἔς τὴ γῆ τὰ πόδια· ξεφτερούγιζε λαφριά σὰν πέρδικα, λυγερὴ σὰν ποταμίσια καλαμιὰ. Καὶ δὲν εἶχε καθόλου περηφάνεια ἔς τὴν ὄψι της, σὰν νὰ μὴν τῶξερε πῶς εἶν ὠμορφή. Ἐκὺταζε γύρω μὲ μιὰ ἡμεράδα παιδιάτικη καὶ γλυκὴ

σκαζε 'ς τὰ χεῖλη της ἕνα παντοτεινὸ χαμόγελο. "Όσοι δὲν τὴν ξέρανε, βρωτούσαν:

— Ποιὰ εἶν' αὐτὴ ἡ λυγερή; Χαρά 'ς τον ποῦ τὴν ἔχει κόρη!

— Εἶνε τοῦ γέρο Πλατανιά ἡ κόρη, ἡ Χρυσουγούλα.

"Όλ' οἱ λεβέντηδες ποῦ τὴν θεωρούσαν λιγόντανε ἀπ' ἀγάπη, ὄλαις οἱ κοπέλλαις χολοσκούσανε ἀπὸ ζήλεια.

Τὴν ἄλλη μέρα προξενητάδες πηγαίνανε κ' ἐρχόντανε 'ς τὸ σπίτι τοῦ γέρο Πλατανιά: δέκα ἀρχοντόπουλα, τὸνα καλλίτερο ἀπὸ τ' ἄλλο 'ς τὴν λεβεντιά καὶ 'ς τὰ πλούτη, στέλνανε λόγια γιὰ τὴν κόρη του.

"Ο γέρος ἤθελε νὰ παντρεύῃ τὸ κορίτσι: ἐνοιωθε πῶς δὲν ἔχει ζωὴ πολλὴ καὶ δὲν ἤθελε νὰ πεθάνῃ καὶ νὰ τάφησῃ μονάχο κ' ἔρημο. Πλούτη εἶχε νὰ τῆς ἀφήσῃ γιὰ νὰ ζήσῃ σὺν βασιλοπούλα. Μὰ τὰ πλούτη δὲν κάνουνε εὐτυχισμένο τὸ κορίτσι ποῦ δὲν ἔχει 'ς τὸ πλευρὸ ἕναν ἄντρα νὰ ἀγαπᾷ—ἴσα ἴσα τὸ δέντρο πούνε φορτωμένο καρπὸ θέλει πλειότερο στύλωμα.

"Ο γέρος δὲν ἔδωκε ἀπόκρισι σὲ κανένα ἀπ' τοὺς προξενητάδες: 'ς ὄλους εἶπε:

— "Ό,τι γείνη θὰ γείνη καὶ μετὴν καρδιά τῆς κόρης μου.

Τὸ βράδυ βράδυ, σὺν καθώτανε πατέρας καὶ κόρη μονάχοι, γυρνᾷ καὶ τῆς λέει:

— Χρυσουγούλα μου, ξέρεις ποῦ μοῦ φέρανε δέκα προξενιαὶς γιὰ σένα σήμερα;

"Η ὄψι της ἡ γελαστὴ συνέφιασε:

— Μὲ βεβέθηκες, πατέρα, ἀπὸ τὰ τώρα καὶ θὲς νὰ με δώσης;

— Μὴ λὲς τέτοια λόγια, κόρη μου: γιὰτὶ σ' ἀγαπῶ, γιὰτὶ εἶναι ἔχω μονάκριβη 'ς τὸν κόσμον, κυτᾷζω πῶς νὰ σὲ κάνω εὐτυχισμένη καὶ ὕστερα νὰ σφαλῆσω ἡσυχος τὰ μάτια μου.

— Πατέρα, ἂν εἶνε γραμμένο νὰ ζήσω εὐτυχισμένη, δὲν θὰ με κἀνουν εὐτυχισμένη οἱ προξενιαὶς, θὰ με κἀνῃ ἡ καρδιά μου.

— "Η καρδιά μᾶς ξεγελάει πολλαὶς φορὰς, κόρη μου: πρόσεξε καλά.

"Όταν ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Χρυσουγὴ κατὶ ἤξερε. Μὲς 'ς τὸ χορὸ τὰ μάτια της εἶχαν ἀντικρύσῃ κατὶ ἄλλα μάτια, τὰ μάτια ἐνὸς λεβέντη. "Ο λεβέντης αὐτὸς δὲν ἦταν ἀρχοντικᾶ ντυμένος, οὔτε εἶχαν ἡ ὄψι του τὴ γυναικίαι ὠμορφάδα ποῦ εἶχαν ἄλλα ἀρχοντόπουλα. Μὰ εἶχε κατὶ ἄλλο μὲς 'ς τὰ μάτια του γραμμένο, ποῦ δὲν τὸ εἶχε κανεὶς. "Απ' τὴν πρώτη ματιά ἡ Χρυσουγὴ ἐνοιωσε κατὶ ποῦ τὴν τραβούσε 'ς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο.

Τὸν ἔσμιξε κ' ἄλλαξε δυὸ λόγια μαζί του. Λόγια καινούργια, παράξενα, δὲν ἔμοιαζαν τὰ λόγια τῶν ἄλλων. "Όταν ἔφυγε ἀπ' τὸ χορὸ νὰ πάῃ σπίτι της, γύρισε ἄθελαι τὸ κεφάλι,

εἶδε ποῦ ἔφυγε κ' ἐκεῖνος, κ' ἐνοιωσε κατὶ σὺν καρδιοχτύπι χαρὰς μέσα της. Τὴν νύχτα ἐκεῖνη δὲν κοιμήθηκεν ὅπως πρὶν ποῦ ἔπεφτε καὶ ἀποκοιμιώταν εὐτύς σὺν ἀνάκι. Τὸ πρῶτ' ἀτάθηκε μίαν ὥρα 'ς τὸ παραθύρι καρτερώντας νὰ τὸν ἴδῃ ἂν διαβῆ ἀπὸ 'κει. Σὺν τὸν ἀγνάντεφε ἀπὸ μακρὰ ἡ καρδιά της ἄρχισε νὰ χτυπᾷ σὺν τοῦ λαγοῦ, καὶ τὴν ὥρα ποῦ γύρισε αὐτὸς καὶ τὴν καλημέρισεν, ἔχασε τὴν φωνή της, φωτιά ἐχύθηκε 'ς τὴν ὄψι της, κ' ἀντίς ν' ἀποκριθῇ ἔφυγε ἀπ' τὸ παραθύρι. "Υστερα τὸ μετάνοιωσεν, εἶπε νὰ μὴ νομίσῃ αὐτὸς πῶς τάχα εἶνε κακιωμένη μαζί του. Τὸ μεσημέρι καρτέρεσε πάλι 'ς τὸ παραθύρι: κράταγε 'ς τὸ χέρι της ἕνα ἀσπρολούλουδο τοῦ κάμπου. Σὺν τὸν εἶδε ἀπὸ μακρὰ πῶς ἐρχόντανε ἄφησε τὸ λουλούδι ἀπ' τὸ χέρι της κ' ἔπεσε 'ς τὸ δρόμο. "Υστερα ἐκλείσε τὸ παραθύρι κ' ἐστάθηκε 'ς τὰ κρυφά. "Ο νιὸς περνώντας κοντοστάθηκε, πῆρε τ' ἀσπρολούλουδο, τὸ φίλησε καὶ τὸ βάλει 'ς τὸν κόρφο του.

Τὶ ἦταν ὁ νιὸς αὐτὸς; δὲν σὰς τῶπα ἀκόμα. "Ηταν τραγουδιστής: ἔκανε τραγούδια δικά του καὶ τὰ τραγουδοῦσε παίζοντας τὴ λύρα του. Τὰ τραγούδια του ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μαθαίνονταν 'ς ὅλη τὴν πολιτεία καὶ 'ς τῆς ἄλλαις πολιτείας. Κί' ἀπ' τὰ τραγούδια τὰ σημερινὰ ποῦ λέμε 'ς τὸ χορὸ καὶ 'ς τὴν τάβλα πολλὰ εἶνε δικά του τραγούδια: τοῦ Φωτεινοῦ τοῦ τραγουδιστῆ. "Ο Φωτεινὸς δὲν τραγούδαε ἄλλο παρὰ τὴν ἀγάπη ἡ καρδιά του ἦταν γεμάτη φλόγα, γεμάτη καὺμό, καὶ ξεχύνονταν με μιά τέχνη ποῦ κανεὶς δὲν τὴν ἔφτασε πλειά ὡς τὰ σήμερα. Τὰ τραγούδια του εἶχαν μαγέψῃ τὴ Χρυσουγὴ πρὶν ἰδῆ τὴν ὄψι του. Πολλαὶς φορὰς τᾶκουσε ποῦ τὰ τραγουδοῦσαν ἄλλοι: κάποτε τὰ τραγουδαγε κ' ἡ ἴδια. "Ενοιωθε κατὶ ξεχωριστὸ σὺν τᾶκουσε, σὺν τᾶλεγε: μιά κρυάδα 'ς τὸ κορμί, μιά ὄρεξι ν' ἀναστενάξῃ νὰ κλάψῃ, χωρὶς καμμιάν ἀληθινὴ αἰτία.

Τὴ μιά μέρα τὸν πρωτόειδε 'ς τὸ χορὸ, τὴν ἄλλη μέρα ἔρριξε τᾶσπρολούλουδο ἀπ' τὸ παραθύρι, τὴν τρίτη μέρα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα γύριζε τὸ καινούργιο τραγούδι τοῦ Φωτεινοῦ:

Μὴ βίχνης τᾶσπρολούλουδο νὰ πάρω νὰ μυρίσω, μόν' ῥίξε τὰ χεῖνάκια σου νὰ τὰ γλυκοφίλῃσω.

ἔλεγε κοντὰ σὲ ἄλλα τὸ τραγούδι. "Η Χρυσουγὴ τὸ κατάλαβε πῶς ἦταν γι' αὐτὴ κ' ἐκλείσθηκε 'ς τὴν κάμαρά της κ' ἐκλάψεν, ἐκλάψεν ἀπὸ χαρὰ. Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ ἡ ἀγάπη βίχωνε καὶ θέριανε καὶ 'ς τῶν δυὸ τὴν καρδιά: μέρα τὴν ἡμέρα. "Ο γέρο Πλατανιάς δὲν ἐνοιωσε τίποτε: οἱ ἄλλοι 'ς τὴν πολιτεία ἄρχισαν κατὶ νὰ νοιώθουν κ' ὁ ἕνας τὸ κρυφὸλεγε τ' ἄλλου. "Ο Φωτεινὸς ἄλλο πλειά δὲν τραγουδοῦσε παρὰ τὴν ὠμορφιά τῆς Χρυσουγούλας καὶ τὸν καιμὸ ποῦ εἶχε γι' αὐτὴν. Δὲν ἔλεγε τὸνομά της, ἀλλ'

θεία: κρατούσε τὸ μυστικὸ. Μὰ ὄλοι τὰ καταλάβαιναν πῶς ἦτον γι' αὐτὴ.

"Αν τὸν ἀγαποῦσε κ' ἐκεῖνη ἢ ὄχι καλὰ κανεὶς δὲν μ'πορούσε νὰ πῆ, μὰ πάλι τὴν ἔβλεπαν πῶς δὲν εἶχε πλειά τὴν πρώτη παιδιὰτικη χαρὰ 'ς τὴν ὄψι, πῶς κατὶ σὺννεφο σκέπαζε τὰ γαλανὰ της μάτια, καὶ καθέννας ἔβανε ὑποψία μετὸν νοῦ του. Σὺν ἐγίνηκε πάλι χορὸς τὴ λαμπρὴ 'ς τὰ μαρμαρένια ἄλωνα κ' οἱ στραβοὶ τὸ νοιώσανε πῶς ἡ Χρυσουγὴ ἀγάπαγε τὸ Φωτεινὸ τὸν τραγουδιστῆ. "Αλλον δὲ γύρισε νὰ ἰδῆ, ἄλλουνοῦ δὲν μίλησεν: ὥρα κρυφομιλούσανε μαζί. Τὶ εἶπαν κανεὶς δὲν ἄκουσε.

Τὴν ἄλλη μέρα μιά καὶ δυὸ κινᾷ ὁ Φωτεινὸς καὶ πάει 'ς τὰρχοντικὸ τοῦ γέρο Πλατανιά καὶ τὸν σμίγει μονάχο.

— "Αρχοντά μου, τοῦ λέει φανερὰ καὶ ξᾶστερα, ἀγαπᾷ τὴν κόρη σου κ' ἡ κόρη σου μ' ἀγαπᾷ: ἦρθε νὰ σοῦ ζητήσω τὴν εὐχή σου.

"Ο γέρος ξετινάχθηκε σὺν νὰ τὸν δάγκωσε σφαλᾷγγι 'ς τὴ φτέρνα. Τοῦ φάνηκε μεγάλη ἀδικαντροπία νᾶρθῃ ἔτσι ὄλοῖσα ὁ νιὸς χωρὶς προξενιά: καὶ ποιός; ἕνας τραγουδιστής, χωρὶς ἀρχοντιά, χωρὶς βίος. Τόσοι καλλίτεροι ζητήσανε τὴν κόρη του καὶ δὲν τὴν ἔδωσε, καὶ θὰ τὴν ἔδινε αὐτουνοῦ; Τὴν ἀγάπαε; δὲν πᾶ νὰ τὴν ἀγάπαε! Τὸν ἀγάπαε, λέει, κ' αὐτὴ; "Ετσι θαρροῦσε τοῦ λόγου του: γιὰ νὰ ἰδοῦμε.

— Παλλικάρη μου, τᾶποκρίνεται: ξερὰ ξερὰ, ἄλλο ἀγάπη κ' ἄλλο παντρειά. "Ανθρωπος ποῦ δὲν ἔχει δουλειὰ δικά του καὶ βίος δικό του καὶ φικάνει ὄλημερὴς τραγούδια δὲν εἶνε γιὰ παντρειά. Σῦρε 'ς τὸ καλὸ καὶ νὰ μὴ σε ματαιῶ. Μὴ θαρρῆς πῶς θὰ γυρίσης μετὰ τὰ τραγούδια σου τὸν νοῦ τῆς Χρυσουγῆς. Σοῦ βάνω ὄρο: 'ς τὴν ἀγάπη ποῦ τῆς ἔχω πῶς ποτὲ δὲν θὰ σοῦ τὴν δώσω γυναῖκα.

"Ο Φωτεινὸς χλωμὸς σὺν τὸ θεῖαφι 'ς τὰ πρῶτα λόγια τοῦ γέρου, ἄναψε ἀπὸ θυμὸ 'ς τὰ στερνά:

— Κ' ἐγὼ σοῦ βάνω ὄρο: 'ς τὴν ἀγάπη ποῦ τῆς ἔχω, πῶς ζωντανὴ γιὰ πεθαμένη θὰ τὴν πάρω.

Σὺν ἔφυγε ὁ Φωτεινὸς ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ γέρο Πλατανιά, ἡ Χρυσουγὴ ἦρθε κ' ἔπεσε 'ς τὰ πόδια του μετὰ τὰ δάκρυα:

— Πατέρα μου, τί ἔκανες; Δὲν ξέρεις τὸ λοιπὸν πῶς τὸν ἀγαπῶ;

Πρῶτη φορὰ ὁ γέρος ἀγρίεψε 'ς τὴν κόρη του. Τὸν τύφλωσε ὁ θυμὸς: ἐξάρωσε τὰ φρύδια καὶ χτυπώντας πεισματικὰ τὸ ποδάρι:

— "Όχι, εἶπε με βροντερὴ φωνή, ποτὲ δὲν θὰ τὸν πάρῃς αὐτὸν τὸν χασομέρη, τὸν ζητιάνο. Κάλλια νὰ κλάψῃς τώρα παρὰ νὰ με καταρίσαι ὕστερα 'ς ὅλη σου τὴ ζωὴ. Χάθηκαν τὰρχοντόπουλα καὶ θὰ πᾶς ἐκεῖ νὰ πάρῃς ἕναν

ποῦ δὲν ἔχει ἄλλο βίος κ' ἄλλη δουλειὰ παρὰ τὰ τραγούδια του.

"Η κόρη σύρθηκε 'ς τὰ γόνατα μ'προστά του. — Πατέρα μου, τὸν ἀγαπῶ. Μὴ θὲς νὰ με κἀνης δυστυχισμένη. "Όπως κ' ἂν μοῦχη γραφτὸ ἡ μοῖρά μου νὰ ζήσω μαζί του, δικό μου θᾶνε τὸ φταίξιμο. Πατέρα μου, τὸν ἀγαπῶ!

"Ο γέρος ἀντὶ νὰ ἡμερώσῃ ἀπ' τὰ λόγια τῆς κόρης, ἐθέριασε:

— Τὸν ἀγαπᾷς, ἀχάριστη, ἕναν ξένο, ἕναν ἄνθρωπο τοῦ δρόμου, ποῦ τὸν εἶδες ἐχθές, τὸν ἀγαπᾷς; Κ' ἐμένα ποῦ σ' ἔβγαλα ἀπὸ τὴν καρδιά μου ποῦ σ' ἀνέθρεψα μετὰ τὸ αἱμά μου, δὲν με λογαριάζεις τίποτε; "Ακουσέ το λοιπὸν μιά γιὰ πάντα: ποτὲ δὲν θὰ γίνῃς τοῦ Φωτεινοῦ γυναῖκα, ποτέ! Ξέρεις πῶς δυὸ γνώμας δὲν ἔχω: τὸ εἶπα, θὰ γείνη.

"Η ἄμοιρη δὲν μίλησε πλειά, κατάπιε τὰ δάκρυά της καὶ σῶπασε.

Τὴν ἴδια νύχτα ὁ Φωτεινὸς ἔφυγε: πῆγε 'ς τὸν "Αγιο Τάφο νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ. Μὰ πρὶν φύγῃ ἔσμιξε μιά στιγμή μετὰ τὴ Χρυσουγὴ καὶ μὲς 'ς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι φιλήθηκαν τὸ πρῶτο καὶ ὕστερο φιλι τοῦ χωρισμοῦ.

Τὴν ἄλλη μέρα 'ς ὄλο τὸ χωριὸ τραγουδοῦσαν τὸ τραγούδι πῶλεγε ὁ τραγουδιστής φεύγοντας:

Μένα ἡ καρδιά μου σ' ἀγαπᾷ, μὰ ξέρε: νὰ προσμένῃ ἂν δὲν σε πάρω ζωντανή, σὲ παίρω ἀποθαμένῃ.

Πέρασ' ἕνας χρόνος, πέρασε δεῦτερος, τρίτος...

"Απ' τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ἡ Χρυσουγὴ δὲν ἔφανε πλειά 'ς τὸν κόσμον. Μακρὰ ἀπ' τὴν πολιτεία εἶχαν ὁ πατέρας της ἕναν πύργο: ἐκεῖ πῆγε μετὰ τὴν κόρη του νὰ περάσῃ καμπόσο καιρὸ. Θαρροῦσε πῶς ἔτσι θὰ τὴν κἀνῃ νὰ ξεχάσῃ τὸν Φωτεινὸ, κ' ὅσο τὴν ἔβλεπε ποῦ δὲν μίλουσε ποτὲ πλειά γι' αὐτόν, ποῦ δὲν ἐκλάψε ποτὲ πλειά τὸ μάτι της, παρηγοριοῦνταν κ' ἔλεγε μέσα του: — Γιατρεύθηκε, γιατρεύθηκε. "Ετσι εἶν' ἡ ἀγάπη. Θαρρεῖ κανένας τὴν πρώτη ὥρα πῶς χάνεται, ἂν χάσῃ ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ. Σὲ λίγον καιρὸ περνᾶνε ὄλα, ξεχνιοῦνται ὄλα. Αὐτὸ θὰ πῆ νύστη.

Στραβὸς γέροντας! δὲν ἔβλεπε πῶς τὸ σαράκι τῆς ἔτρωγε μέσα τὰ σωθικά ὅπως τρῶει τὸ δέντρο. Τὸ κατάλαβε μονάχα, ὅταν τὴν εἶδε μιά βραδυὰ νὰ πέσῃ λιγοψυχισμένη 'ς τὸ κρεβάτι καὶ νὰ μὴ σηκωθῇ πλειά! Τὸ κατάλαβε μονάχα, ὅταν τὴν εἶδε νὰ ψυχομαχᾷ χλωμὴ, χλωμὴ, σὺν τ' ἀσπρολούλουδο τοῦ κάμπου, ποῦ κρατούσε 'ς τὰ στήθια της— ἔρημο λουλούδι ποῦ ἀγάπησε 'ς ὅλη της τὴ ζωὴ!—Καὶ τότε ἐχτύπησε μετὰ χεῖρα τᾶσπρόμαλλο κεφάλι του, καὶ τότε ἀπ' τὰ γέριά του μάτια ξεκίνησαν βροχὴ τὰ δάκρυα:

—Τὸ σκότωσα μὲ τὰ χέρια μου τὸ παιδί μου, ἔλεγε, καὶ τὴ φιλοῦσε καὶ τῆς ζητοῦσε συχώρεσι γονατιστός ἔμπροστά 'ς τὸ κρεβάτι τῆς.

Κι' ὁ Φωτεινός, ποῦ ἦταν ὁ Φωτεινός; Κανείς δὲν ἤξερε, κανείς δὲν ἔμαθε. Οὔτε αὐτὰ τὰ χεῖλη τῆς ἄρρωστης δὲν εἶπαν τὸ νόμα' του. Μονάχα 'ς τὴν ὑστερὴ ὥρα, πρὶν ξεφτερουγίσῃ ἡ ψυχὴ τῆς, ἀνακάθισε μὲ μιάς, ἀπλωσε ξεγυμνωμένα τὰ ἄσαρκα χέρια τῆς καὶ μὲ φωνὴ ποῦ ἔμοιαζε σὰν ἀγέρακι τῆς νύχτας εἶπε:

— Πάρε με, πάρε με!

Καὶ ἔπασε ἄψυχη 'ς τὸ προσκεφάλι. Ὁ γέρος πατέρας ἐδέρνονταν ἀπάνω 'ς τὸ ἄψυχο κορμί:

— Για 'καίνοιον ἦτον ὁ ὑστερονός τῆς λόγος! 'ς ἐκείνον ὁ ὑστερονός τῆς λογισμός! 'Σ ἔμένα τὸν φονιά τίποτα, τίποτα!

Ἦτον μεσάνυχτα. Ἐξω φυσομανοῦσε ἀγέρας 'ς τὰ δέντρα καὶ μιὰ κουκουβάγια ποῦ μυρισθῆκε λείψανο ἔκλαιγε 'ς τὰ κεραμίδια τοῦ πύργου.

Ὁ γέρος λιγοψυχισμένος σιγὰ σιγὰ ξεσύρθηκε κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι κ' ἔπασε τὰ πιστομα κρατῶντας μὲς 'ς τὰ χέρια τὴν ὄψι του. Ἐνα καντήλι τρεμάσθουε κρεμασμένο.

Τὴν ἴδιαν ὥρα ἡ πόρτα ἀνοίχθηκε χωρὶς νὰ τριξῆ κ' ἕνας μαῦρος ἕψηλός ἴσκιος ἐπρόβαλε. Ἦταν σιδεροντυμένος, ζωσμένος σπαθί· μὰ τὰ σίδερα δὲν ἐβρόνταγαν. Ἡ ὄψι του ἦτον ἠλιοκαμένη καὶ δασωμένη ἀπὸ μαῦρα γένεια· τὰ μαλλιά του μεγάλα, σγουρά, ξανέμιζαν πίσω. Ἐζύγωσε 'ς τὸ κρεβάτι τῆς πεθαμένης κ' ἐστάθηκε μιὰ στιγμή κυτὰζοντας τὴν ὄψι τῆς. Ὑστερὰ ἔκανε τὸ σταυρό του, ἔσκυψε καὶ τὴ φίλησε 'ς τὸ στόμα· πῆρε ἀπ' τὰ στήθη τῆς τὰ μακραμμένα ἀσπρολούουδα καὶ τὰ χῶσε 'ς τὸν σιδερένιο κόρφο του. Ὑστερὰ ἀπλωσε τὰ δύο χέρια καὶ ἀνασῆκωσε τὸ ἄψυχο κορμί 'ς τὴν ἀγκαλιά του. Σὰν εἶδε πῶς ἦτον μισόγυμνο, τράβηξε τὸ ἄσπρο σεντόνι καὶ τὸ τυλίξε μέσα. Πάλι χωρὶς νὰ βροντήσουν τὰ σίδερα ποῦ φοροῦσε, χωρὶς νὰ τριξῆ ἡ πόρτα, ἔφυγε, ἐχάθηκε σὰν ἴσκιος, σὰν σύννεφο, κρατῶντας 'ς τὰ χέρια τὴν πεθαμένην.

Ἀξάφνα ὁ γέρο Πλατανιάς, σὰν νὰ κατάλαβε κάτι, ξεπετάχθηκε· δλόρθος γύρισε καὶ κύταξε τὸ κρεβάτι ἀδειανὸ καὶ μιὰ φωνὴ ποῦ δὲν ἦταν ἀνθρώπου φωνὴ ἐτράνταζε τὰ θέμελα τοῦ πύργου. Ἐτρέξε σὰν νὰ εἶχε ξανανοιώσει κ' ἀνοῖξε τὸ παράθυρο. Σὲ μιὰ ἀστραψιά τοῦ οὐρανοῦ, εἶδε ἕναν δλόμαυρο καβαλάρη ἀπάνω 'ς δλόμαυρο ἄλογο· μὲς τὴν ἀγκαλιά του κρατοῦσε σφιχτὰ σφιχτὰ κάτι ἄσπρο κάτασπρο πράγμα, κ' ἔφηνε πέρα κατὰ τὸ λόγγο.

— Ἀχ! ἐβάσταζε τὸν ὄρκο του ζωντανὴ δὲν μοῦ τὴν πῆρε, πεθαμένη μοῦ τὴν παίρνει! Ἐφώναξε ὁ γέροντας κ' ἀπόμεινε ἐδεκεὶ κρεμασμένος 'ς τὸ παράθυρο. 'Σ ταῖς φωναῖς ἐκεί-

ναῖς ἔτρεξαν οἱ δούλοι του. Τὸν βροῦσαν ξεψυχισμένο!... Θεὸς χωρὲς τον.»

Ἡ γραῖα περατώσασα τὴν ἀπαισίαν διήγησιν ἔφερε πάλιν τὸ παγούριον τῆς βραχῆς ἕνα δρασίση τὰ στεγνωθέντα χεῖλη. Ὅλοι δὲ τὸσφ εἴχομεν προσηλωθῆ εἰς τοὺς λόγους αὐτῆς, ὥστε δὲν ἐφρόντισε κανείς νὰ βίψῃ νέα ξύλα καὶ κώλους εἰς τὴν πυράν, ἧτις εἶχε σχεδὸν σβεσθῆ. Ὁ οἰκοδεσπότης ἔρριψε μιὰν ἀγκαλιά καὶ ὁ οἶκος ἐφωτίσθη πάλιν. Ὡς νὰ ἀνέλαθε δὲ θάρρος ἐκ τοῦ φωτός ἡ σύζυγος αὐτοῦ λύσασα τὴν σιωπὴν ἠρώτησε τὴν γραῖαν:

— Καὶ λές, θεῖα, νὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Φωτεινός ζωντανός ποῦ ἦρθε καὶ πῆρε τὴν πεθαμένην.

— Παιδί μου, κ' ἐγὼ δὲν ξέρω. Μὰ λέω μὲ τὸν νοῦ μου, πῶς θὰ ἦταν ἀπὸ καιρὸ πρὶν πεθαμένος ἢ σκοτωμένος κ' ἔμεινε ἄλυτος μὲς 'ς τὴ γῆ γιὰ τὴν βράκινε ὁ ὄρκος του. Σὰν ἦρθε ἡ ὑστερὴ ὥρα πλεῖα σηκώθηκε βρυκόλακας μὲς ἀπ' τὸ μνήμα καὶ πῆγε νὰ τὸν ξέπλερώσῃ. Ἔτσι ἀλήθευε καὶ τὸ τραγούδι:

Ὅπ' ἀγαποῦν ἀληθινὰ τὴ μάτρα τὴν ὀρίζουν
μηδ' ἀπὸ χάρου θέλημα ποτὲ δὲν ἐχωρίζουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Κ Ρ Ι Σ Ι Σ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΔΙΚΩΝ

ἀναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Ζαππεῖῳ Ὀλυμπιακῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτου.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

23) ΤΑ ΜΑΚΡΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΕΙΟΝ, συλλογὴ λυρικών καὶ ἐπικολυρικών ποιημάτων, ὧν ἄλλα μὲν εἶναι γεγραμμένα εἰς καθαρεύουσιν, ἄλλα δ' εἰς τὴν ὁμιλουμένην. Εἰς καθαρεύουσιν εἶναι δύο μεγάλα λυρικά ποιήματα Ποῦ ἡ πραγματικὴ γαλήνη καὶ Ὁ αἰώνιος ὁδοιπόρος ἢ ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ ποιητὴς φεύγων τὴν δίνην τῶν πόλεων ζητεῖ τὴν γαλήνην μακρὰν τοῦ θορύβου, ἐν τῇ φύσει· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν εὐρίσκει ἀληθῆ γαλήνην. Ὑπὸ τὴν ἡραμίαν καὶ σιωπὴν τελεῖται ἄγων ἀλληλοφθορᾶς· τὸ δένδρον φθείρει διὰ τῶν ριζῶν τὸ γείτον δένδρον, εἰς τὰ πέταλα αὐτοῦ τὸ ἄνθος συγκαλείει τὸ θυμὸν του, τὸ κελάρημα τοῦ πτηνοῦ εἶναι πολλακίς στέναγμα μητρὸς πρὸ τῆς ἀπορφανισθείσης φωλεᾶς· οὐδ' εἰς τὸ κύμα, οὐδ' εἰς τὰς ἐκτάσεις τοῦ οὐρανοῦ εὐρίσκει ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ τὸ ζητούμενον. Ἀπηλπισμένη τότε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, στρεφεται πρὸς ἑαυτὴν ἀναζητοῦσα καὶ ἐν ἑαυτῇ εὐρίσκουσα τὴν ποθητὴν γαλήνην.

Ὑπαρχει πλὴν γαλήνη τις πραγματικὴ, ἁγία, αἰώνιον μεῖδιμα καὶ διαρκὴς εὐδία,

πρὸ τῆς ὁποίας ὁ θνητὸς μετὰ λατρείας κλίνει· ἢ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς ἐδρεύουσα γαλήνη. Ἡ ἐκ παθῶν μηδαιμιῶν μὴ συνταρασσομένη, ἧτις 'ς τὸν βόρβορον τῆς γῆς στυλινὸς καθρέπτει μένει. ποῦ μῖσος δὲν ἐγνωρίσει καὶ δὲν ἠθάβη φθόνον, ἀλλ' ἀγαπᾷ ὡς ἄγγελος καὶ ὑπομένει μόνον ποῦ ἐκδικήσεως ποτε δὲν τάραξαν οἱ πόθοι. ἀλλὰ τὴν χεῖρα ἔθλιψε ὕψ' ἧς δεῖνός ἐτρώθη. Ἴδου γαλήνη θαυμασμοῦ, λατρείας τῆς ὑψίστης! Ἴδου τοῦ Κτίστου ἢ εἰκόν, ἐὰν ὑπάρχῃ Κτίστης!

Αὐτὸς ὁ τῆς γαλήνης πόθος ἐνέπνευσε εἰς τὸν ποιητὴν καὶ τὸ δεύτερον τῆς συλλογῆς ποίημα τὸν Αἰώνιον ὁδοιπόρου. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ὑπὸ τὴν μορφήν ὁδοιπόρου αἰωνίου ἢ ἀνθρωπότητος, πάντοτε ἐπὶ τὰ πρόσω φερομένη ὑπὸ ἀκατασχέτου μοίρας, εἰς μάτην ζητοῦσα ἐν τῷ διηνεκεῖ ἀγωνί τῆς ζωῆς τὸν τάφον ὡς τέρμα τῶν πόνων. Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ προσωποποιία αὕτη δὲν φαίνεται ἡμῖν εὐκρινῶς διαγεγραμμένη· μάλλον δ' εἴμεθα διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσωμεν τὸν Περιπλανώμενον Ἰουδαῖον τῆς παγκοσμίου παραδόσεως ἐν ταῖς πρώταις στροφαῖς τοῦ ποιήματος:

Διέτρεξα ὠκεανούς ὄργιλους,
ἀλλὰ λιμὴν ἐμπρὸς μου δὲν ἐβάνη!
αἰῶνες διαδέχονται ἀλλήλους,
κ' ἕνα σταθμὸν μ' ἀνοῦνται ἐν τῇ πλάνῃ.

'Σ τοὺς αἰωνίους παγετοὺς τῶν πόλων
ἀντήχησε τὸ ἔσσημό· μου βῆμα·
εἰς μάτην ἐπεζήτησα ἐν μνήμα·
εἰς τὴν σιγὴν ἐρήμων ἐλογοσθῶλων.

Βραχίον σιδηροῦς μὲ ἀναρπάξει·
εἰς τὸν βῶντα στρόβιλον τῶν χρόνων·
ζῆ πᾶν περὶ ἐμὲ καὶ παρακμάζει,
πλὴν ἀφάρτος ὑπάρχω ἐγὼ μόνον.

Τὸ ἔσσημα τῆς γεννήσεως ἀκούω
καὶ τὸν τριγμὸν τοῦ φθιρομένου κόσμου,
καὶ ἀπέλιπε τῆς γῆς τὰ στέρνα κρούω·
ἐν μνήμα δὲν ἀνοίγεται ἐμπρὸς μου!

Ἄλλ' ὕσονδῆποτε ἀόριστος καὶ δυσδιάκριτος καὶ ἂν φανῆ ἡ ἀφετηρία τοῦ ποιητοῦ, οὐδεὶς ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι κατορθώνει πολλακίς νὰ μεταρσιωθῆ εἰς αἰθέρια ὕψη καὶ ὅτι ἴδιον ἐν ταῖς ποιητικωτάταις περὶ τῆς ἐπιστήμης στροφᾶς, ὧν τινὰς ἀναγινώσκωμεν, διακτυπῶναι ἄριστα τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν ὀφείλει νὰ σπεύδῃ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης:

Ἡ ἐπιστήμη ὡς αὐτὴ ἀστὴρος,
τὸν ἔσχατον ὀρίζοντα φαιδρύνει
ὡς ἅγιος πληροῖ τὰ στήθη ἔρωσ
καὶ εἰς τὸν πλοῦν τοῦ χάους τὰ κρατύνει.

Σπεύδει ἐκεῖ τὸ πνεῦμα ῥωμαλέον·
ἐκεῖ λιμὴν, πρὸς δὲν ὄργᾳ νὰ φθάσῃ
κ' ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ τροπαίων
μίαν ποτὲ φορὰν νὰ ἡσυχάσῃ!

Ὁ ἄνθρωπος ὀρθοῦται μετὰ σθένους,
ζυγοῦς συντριβῆς ἀπρηξαισμένου
κ' ἐπὶ ὀδῶν ἀνίπτατ' ἐλευθέρων,
παντοῦ τῆς γνώσεως τὴν δᾶδα φέρων.

Μὲ τοῦ Ὁμῆ τὴν βαθυτάτην ῥῆσιν
προλήψεις καὶ χιμαίρας ἀνατρέπει
καὶ στρέφει μετ' ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν
κ' εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς τὸν θεὸν ἐμβλέπει.

Κ' ἰδοὺ ἡ ἐπιστήμη ἀναβαίνει,
φιλόφρωνος θεότης, εἰς τὸν θρόνον·
καὶ περιχέει φέγγος ζωογόνον
κ' ἡ γῆ ἀναβοᾷ ἀγαλλομένη:

Ἡ ἐπιστήμη, ὦ σὺ μόνῃ
ἀληθινὴ τῆς γῆς θεότης,
πρὸς σὲ ὕψωθ' ἡ ἀνθρωπότης
ἐν χρόνῳ μόχθῳ καὶ ἀγῶνι.

Εἰς τοὺς θνητοὺς δὲν ἐπεβλήθη,
ἀλλ' εἰς τὸν φωτεινὸν σου θρόνον
ἀνεκητήθη, κατεκτήθη,
τέκνον τῆς πείρας τῶν αἰώνων!

Δὲν θέλεις σὺ ὑποκρισίαν,
πομπὰς δεήσεις καὶ λεθάνους!
δὲν στέργεις σὺ τὴν ἀκηρίαν,
δὲν θέλεις μύστας λαοπλάνους.

Ὁ ἔρωσ σου ὅστις ἐξαίρετ;
καὶ ὁ ἔρωσ ὅστις μαρμαίρει
ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς μετώπου
τοῦ μύστου σου τοῦ φιλανθρώπου,

Ὅστις ἐν τέρψει οὐρανία
τὰ θεῖα δῶρά σου σκορπίζει
καὶ τοὺς ὁμοίους του φωτίζει,
ἰδοὺ ἡ μόνῃ σου λατρεία!

Τὸν θρόνον σου δὲν θὰ ἰδρύσῃς
εἰς τὰ ὀστᾶ τῶσων ἡρώων,
τὸ στέμμα σου δὲν θὰ βαντίσῃς
διὰ τοῦ αἵματος ἀθῶων.

Τὸ κράτος σου εἶναι εἰρήνη!
ὡς ἡ περιστέρᾳ ἀγγέλλει
ὅτι τὸ σκότος τῆς θυέλλης
παρῆλθεν. Ἐπὶ γῆς γαλήνη!

Μετὰ τὰ ποιήματα ταῦτα ἔπονται ἕτερα γεγραμμένα εἰς τὴν ὁμιλουμένην. Τὸ πρῶτον τούτων ἐπιγραφόμενον Ἡ ἐπιστροφή, περιγράφον δὲ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ποιητοῦ κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς ξένης εἰς τὴν πατρίδα ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἡ Ἐπιστροφή.

Μὲ δάκρυα σὲ χαιρετῶ, πατρίδα μου μικρῇ,
ποῦ σὲ γαλάζια θάλασσα καμᾶσαι δροσερῇ
κ' οἱ ἄνεμοι σὲ νανουρίζουν.

Ποῦ κύμα ταξειδιάρικο αἰώνια σὲ κτυπᾷ
καὶ 'ς τὰ πλευρά σου τὰ ψηλὰ ἀσημασμένα σπᾶ
καὶ οἱ ἄρροι τοῦ σὲ βαντίζουν!

Ὡ, δέξου με 'ς τῆς ἡσυχίας νὰ τρέξω λαγκαδιαῖς,
νὰ πίνω τὸ γλυκὸ σου φῶς, νὰ πίνω μυρωδιαῖς,
νὰ νοιώθω γύρω τ' ἀγγελουδία,

ποῦρχονται ἀπ' τὰ χρόνια μου ἐκεῖνα τὰ παλῆα,
καὶ χρυσοφτέρουγα πετοῦν ἐδῶ 'ς τὴν σιγαλιά
μὲ ἅγια, κρυφὰ τραγουδία.

Ἀσπρίζει μὲς 'ς τὰ πράσινα τὸ σπῆτι μας κλαδιά.
Ἄχ, πῶς πηδᾷ καὶ λαχταρᾷ 'ς τὸ στήθος ἡ καρδιά,
καὶ στρέφεται 'ς τὰ περασμένα!

Τὴ δνεῖρα κ' ἐνθύμησες 'ς τὸ βῆμα μου ἐυνοῦν!
Ἔτσι 'ς τὸν κάμπο τὰ πουλιὰ σηκώνονται, γυρνοῦν
σὲ βῆμα ἀνθρώπου ξαφισμένα.

Ἐδῶ τὸ φῶς ἀντίκρυσσά τοῦ ἡλιοῦ μιὰ φορὰ,
ἐδῶ τὴν πρώτην ἐννοίωσα τῆς γῆς αὐτῆς χαρὰ,
τὸ πρῶτο δάκρυ ἔχω χῆσει.

Ἐδῶ πρωτοαντίκρυσσά τ' ἀτέλειωτο νερὸ
καὶ ἔτρεξα κ' ἐπήδησα, παιδάκι ζωηρὸ
μέσα 'ς τὴν ἀβυσσὴν φύσει.

Νὰ ἡ γρᾶ, χιλιόχρονη μεγάλη μας μουρῆ,
ὅπου μ' ἐχόρεψε μικρὸ 'ς τὰ δυνατὰ κλαριά
κ' ἀπλωσ' ἐπάνω μου τὸ σκίό τῆς.

Αὐτὴ μοῦ γλυκοῦσθησε τὸ στῆθος τ' ἀπαλὸ
καὶ μ' ἔμαθε τὸ πρῶτό μου τραγοῦδι νὰ λαλῶ
μὲ τὸν κρυφὸ μωρμουρισμὸ τῆς.

Χορταρασμένο στέκεται τὸ ἔρημο σκολειό·
οἱ τοῖχοι τοῦ ἐμάθησαν ἀπὸ τὸ γηρατειὸ
Φωληράζου τῶρα νυκτερίδες.

καὶ ποῦ δίδανε ζωὴ παιδάκια τοῦ χωριοῦ
ἔλάμπανε σμικτὰ σμικτὰ, σὰν ἄνθη κηπαριοῦ,
τόσαις μικραῖς χαραῖς κ' ἐλπίδες.

Στέκει ἐμπρὸς ἔς τὴν ἐκκλησιά ἀκόμ' ἡ φοινικιά,
ὅπου τὰ βράγια κόρταμε, σὰν εἴμεθα παιδιά.
Ἐπάνω ἔς τὸ παλῆ τῆς δῶμα

τὰ χαλιδόνια κρίζουνε, σὰν πάντοτε φωληαῖς,
καὶ ἡ εἰκόνες κρέμονται ἀκόμ' ἡ πάλαις,
ποῦ μ' ἀνήρῳ φιλοῦσα στόμα.

Νὰ καὶ ὁ γέρο μύλος μου· τὸν βλέπω καὶ θαρρῶ,
πῶς νὰ γυρνᾷ δὲν ἔπαυσε ἀπ' τὸν παλῆ καιρὸ
μὲ τὰ κατάλευκα ἔσπερτα.

Ἐλὸγυρα ἡ θάλασσα! ἔς τὰ μάτια ἐμπροστὰ
κρέμεται σὰν θεόρατη εἰκόνα ποῦ βαστᾷ
ἀπὸ τῆ γῆ ἕως ἔς τὰστέρια!

Καράβια μὲς ἔς τὰ κύματα περνοῦν τὰ γαλανά.
Ὡ, τί λαχτάρα μ' ἄρπαξε γιὰ μέρη μακρινά,
σὰν τὰδλεπα παιδι ἀκόμα!

Τὰ βλέπω πάλι ὄνειρα δὲν ἔχω ἔς τὴν καρδιά.
Τὸν κόσμον τὸν ἐγνώρισα.—Σὲ μιά σου ἀμμουδιά
θέλω νὰ γυρῶ ἤσυχα τὸ κουρασμένο σῶμα.

Σὲ χαιρετῶ μὲ δάκρυα, πατρίδα μου μικρῆ,
Νεράβια τ' ἔς Ἄσπρης θάλασσας, νυφοῦλα δροσερῆ
καὶ Βορροπούλα χαιδεμένη.

Ἀπ' ὅσα μοῦ ἐγέμισες τραγοῦδια τὴν ψυχῆ,
παρ' τὸ φτωχὸ τραγοῦδι μου αὐτὸ ποῦ ἀντηχεῖ
ἀπὸ καρδιά συγκινημένη.

Τὸ δεύτερον τῶν εἰς τὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν
γεγραμμένων ποιημάτων τῆς συλλογῆς ταύτης
εἶναι Ἡ Νησιώτισσα, ἔμμετρον διήγημα.
Πτωχὴ βοσκοπούλα ἐν νήσῳ τινὶ τοῦ Αἰ-
γαίου, φεύγει μακρὰν τῆς πατρίδος εἰς τὴν ξέ-
νην, ἵνα εὖρη τύχην, καταλιπούσα τοὺς γέροντας
γονεῖς, οἵτινες θρηνοῦσιν ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐ-
τῆς. Ἐν τῇ ξένῃ μόνῃ, περιστοιχισμένη ὑπὸ
πειρασμῶν, ἡ ἀπλὴ χωρικὴ παρεκτρέπεται τῆς
δοῦ τῆς ἀρετῆς. Ἐπέρχεται ὅμως ταχέως ἡ
μετάνοια καὶ ποθεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν νήσον
τῆς, εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον. Ἡ ἐπάνοδος περι-
γράφεται γραφικώτατα, μετὰ πολλῆς δὲ τέχνης
ἀντιτίθεται ἡ εἰδυλιακὴ εἰκὼν τῆς γαληνίου
φύσεως πρὸς τὴν σπαράσσουσαν τὴν καρδίαν αὐ-
τῆς ὀδύνην. Ἡ λύσις τοῦ μικροῦ τούτου καθη-
μερινοῦ δράματος ἐπέρχεται φυσικωτάτη, τρα-
γικὴ ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῆς. Ἡ ἔνοχος κόρη
σκληρῶς τιμωρεῖται μὴ ἐπανευρίσκουσα τὸν γέ-
ροντα πατέρα τῆς, ὃν ἐθανάτωσεν ἡ βαθεῖα
θλίψις διὰ τὰ παραπτώματα αὐτῆς.

Τὰ ἐπόμενα τέσσαρα ποιημᾶτια ἀναφέρονται
πάντα εἰς τὸν ναυτικὸν βίον. Εἰσὶ δὲ ταῦτα·
Ἡ χίρα τοῦ ναύτη, Ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ ναύτη,

Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ναύτη, Βοσκὸς καὶ ναύτης.
Τὸ τελευταῖον τούτῳ εἶναι εἰδυλλιον γεγραμ-
μένον εἰς τύπον διαλόγου. Ἐκάτερος τῶν δια-
λεγόμενων ἐγκωμιάζει τὸ ἐπάγγελμά τοῦ, ἀλλ'
εἶναι φανερόν ὅτι ὁ ποιητὴς, νησιώτης βεβαίως,
συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ ναύτου. Ἀναγινώσκωμεν
στροφάς τινας αὐτοῦ:

Βοσκός.
Ἐκπλώσε, νύκτα, τὰ φτερά, ποῦ τὸ βοσκὸ σκεπάζου,
ὅταν εἰς τὴν ἀγάπῃ του κρυφὰ κρυφὰ πηγαίνει.
Κεντᾶ ἔς τὸ φῶς τοῦ λύχνου τῆς καὶ μίνα περιμένει,
καὶ ἔς τὸν παραμικρὸν τριγμὸ,
γυρνᾷ σὰν κύκνος τὸ λαμρὸ
τῆ θύρα ἀνυπόμονα τὰ μάτια τῆς κυττάζου.

Ναύτης
Βογκάει ἄγριος βόρῃας, τὰ παραθύρια δέρνει.
Μὲ φρίκη ἡ ἀγάπῃ μου πηδαῖ ἀπ' τὸ κρεβάτι·
«Τὸ ναῦτή μου τὸ χέρι σου, θεέ μου, ἄς φυλάτῃ!»
φωνῆ ἔς τὴ θύρα τὴν καλεῖ.
«Ἐκεῖνος!» λέγει· σὰν πουλι
πετάει, ἀνοίγει, τρέμοντας ἔς τὴν ἀγκαλιὰ του γέρνει.

Βοσκός.
«Πέ μου, ρωτᾷς τὸ βοσκὸ ὃ ἔνεος ὃ διαβάτης,
τίνος αὐτὸ τὸ ὄμορρο καὶ φουτεμένο κτήμα
κ' ἐπάνω κεί ὃ ἤσυχο καὶ σκιασμένο μνήμα;»
—Ὁ γέρος μας βοσκὸς ἐκεῖ
ὑπνο κοιμήθηκε γλυκὸ
ἔς τῆς βρῦσις τὸ ναυοῦρισμα, ἔς τὸν ἴσκιον τῆς ἐλάτης.»

Ναύτης
Τοῦ ναύτ' ἡ χίρα ἔς τὸ γιὰλὸ μωρολογᾷ μὲ πάθος.
Λέγει τὸ κύμα: «Γιατί κλαῖς; ἐπῆγε δίχως πόνο.
Τοῦ τραγοῦδῳ, σὲ μαλακῆ ἀγκάλῃ τὸν σηκίωσα.
Ὅταν ἡ ἄχνη σὲ φίλῃ
τῆς θάλασσας ἡ ἀπαλῆ,
εἶνε φίλὸ ποῦ ὁ ναύτης σου στέλλει ἀπ' τὸ βάθος!»

Τοιαῦτα ἐν περιλήψει τὰ μακρὰν καὶ τὰ
πλησίον, ἔργον ἀληθοῦς ποιητοῦ, ἔχοντος καὶ
τὴν ἐρπνευσιν μεγκλήν καὶ τὴν μελέτην βα-
θεῖαν. Ὅτι ἐλλείπει εἰς ταῦτα εἶναι ἐνιαχοῦ ἡ
μὴ ἐξεύρεσις τοῦ τελειοτάτου τρόπου πρὸς δια-
τύπωσιν τῆς ιδέας, εἶναι διαταγμὸς τις περὶ
τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἰδίᾳ τῆς ὀμιλουμένης.
Τούτου ἕνεκα στροφάκι τινες φαίνονται ἀτελεῖς,
ὡς μὴ λαβοῦσαι τὸ τελευταῖον στίλβωμα, ὡς
περιέχουσαι ἐγκλειόμενον νόημα μόνον ἐν σχε-
δίῳ. Εἰς τοῦτο δὲ συντείνει πολλάκις αὐτῇ ἡ
πληθώρα τῆς ἐμπνεύσεως· ὁ ποιητὴς ἔχει πολλὰ
νὰ εἶπῃ, καὶ θέλει νὰ τὰ εἶπῃ ὅλα. Ἀλλ' ὁ
χώρος εἶναι στενός, καὶ ἐκχειρίζουσι ταῦτα καὶ
πληροῦσι καὶ τὸ πλείσιον ὑπ' οὐ πρέπει νὰ περι-
βάλλωνται. Συγκρίνων δὲ τις τὰ ἐν καθαρειούσῃ
γλώσσῃ πρὸς τὰ ἐν τῇ ὀμιλουμένη ἀναγκαζε-
ται ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῶν τελευ-
ταίων. Καίτοι δ' ὁ ποιητὴς χειρίζεται μετὰ
πλείονος ἀνέσεως τὴν γραφομένην γλῶσσαν καὶ
ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου τὰ ἐν
ταύτῃ συνθετιμῆνα εἶν' ἐντελέστερα, ἀλλὰ καὶ
πάλιν τὸ ἀκαταμάχητον θέληγτρον τῆς ἀλη-
θινῆς γλώσσης τοῦ αἰσθήματος καταφαίνεται
ἐν ταῖς στροφαῖς τῆς Ἐπανόδου καὶ τῆς Νη-
σιώτισσας.

(Ἐπιτετα τὸ τέλος).

ΧΑΡΑΛΔΟΣ
Ο ΗΓΕΜΟΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ
BYZANTINON ISTORHMA

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).
—Πλέον ἴσως ἢ ὅ,τι φαντάζεσαι· ἀλλὰ πρῶ-
τον κάθησον.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐδείκνυεν ἔδραν εὐρισκο-
μένην παρὰ κλινητῆρα, ἐφ' οὗ νωχέλως ἡ ἰδία
κατεκλίθη. Ἀλλὰ τὸ γεγονός ἦν τοσοῦτον τε-
ρατώδες, ὥστε ὁ Χαράλδος παρέμεινεν ἀκίνητος.

—Κάθησον, σοὶ λέγω, ἐπέμεινε τρυφερότερον
ἡ Ζωή. Ἐκ τῆς περιβολῆς μου ὄρας ὅτι ἔχεις
πρὸ σοῦ, ἀντὶ τῆς Ἀνάσσης, καλὴν σου φίλην.

Τοῦ Χαράλδου ἐν τούτοις διστάζοντος ἔτι,
ἡ Ζωὴ ἀνηγήρεθ' ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος, ἔλαβεν αὐτὸν
τῆς χειρὸς καὶ πρὸς τὸ ἀνάκλιτρον ἐστυρεν οὕτως
ὥστε κατέπεσεν ἐν αὐτῷ.

—Καὶ ἤδη, ὑπέλαβεν ἡ Αὐγοῦστα, ἀκουσόν
μου προσεκτικῶς. Ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι τὴν πρῶ-
την σου ἐν τῇ Μαγναύρᾳ δεξιῶσιν. Τὸ ἀρεϊμά-
νιον ἠθός σου μοι ἐνέπνευσεν ἀμέσως συμπάθειαν,
ἠτις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπέμεινεν ἀμείωτος.

Ὁ Χαράλδος ἐτρακύλισε λέξεις τινάς.

—Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ταχέως ἐχώρισαν
ἡμᾶς. Σὺ ἀπῆλθες εἰς τὸν Σικελικὸν πόλεμον,
καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν σου, περιπλάκῃς ὀλο-
σχερῶς εἰς τῆς Μαρίας τὰς ἄρκυς, ἐνῶ ἐγώ, θαν-
νόντος τοῦ Ῥωμανοῦ, ἀνεβίβασα εἰς τὸν θρόνον
τὸν Μιχαὴλ Δ', μεθ' οὗ γνωρίζεις πόσον ὑπῆρξα
δυστυχῆς.

Ὁ Χαράλδος προσένευσε.

—Κατὰ πᾶσαν ταύτην τὴν ἐποχὴν σπανίως
σὲ εἶδον, διότι συμμετεῖχες τῶν διαφορῶν στρα-
τειῶν, εἰς ἃς περιφανῶς διεκρίθης, μεταστάντος
δὲ τοῦ Μιχαὴλ Δ', ἐζήτησα νέον στήριγμα, καὶ
κατ' ἀνάγκην ἔσπεψα τὸν σχετικῶς ἄριστον.
Ἀλλ' ἠπατήθην οἰκτρῶς ὁ Μιχαὴλ Ε' με ἀντή-
μειψε διὰ μελανῆς ἀχαριστίας, ἣν ταχέως ἐτι-
μώρησεν, ὁμοθυμῶς ἐξεγερθεὶς, ὁ πιστὸς μου λαός.

—Δικαίως σέβεται τὸν Μακεδονικὸν οἶκον,
ἀπήνητησεν ὁ Χαράλδος.

—Διατηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν τῶν περικλειῶν
ἰδρυτῶν, ὑπέλαβεν ἡ Ζωή, καθ' ὅσον ἐγώ, ἀ-
σθενῆς γυνὴ, οὐδὲν ἐπραξά ἐκείνων ἐπάξιον.

—Ἐβλαψάν βεβαίως οἱ πονηροὶ σύμβουλοι.

—Καλῶς τοῦτο γνωρίζω, καὶ πρῶτος ὁ κατὰ-
ρατος Ὀρρανοτρόφος, ἀλλ' ἡ στιγμή τῆς τιμα-
ρίας ἐγγίξει.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας διεστάλη ἀγρίως ἡ
ὄψις αὐτῆς, ἀλλὰ καταστείλασα καὶ αὐτὴς τὸ
βίαιον πάθος, ὑπέλαβεν.

—Εὐρίσκομαι ἴσως εἰς τὴν κρισιμωτέραν τῆς
βασιλείας μου στιγμήν. Μόνη κἄν ἄλλοτε, ὑφί-
σταμαι ἤδη ὡς συγκάθεδρον τὴν ἀδελφὴν μου,

ἠτις ἀρτίως ἐπέδειξε τὴν ἀπηνῆ αὐτῆς φύσιν.
Ἀπειλοῦμαι πανταχόθεν, τὸ στέμμα μου κλο-
νίζεται, καὶ δέομαι ὑπὲρ ποτε ἀρωγοῦ τινος
καὶ φίλου, ὅπως κατισχύσω πασῶν τῶν ἐπι-
βουλῶν.

—Πολλοὺς κέκτηται ὁ θρόνος θεράποντας·

—Βεβαίως, ἀλλ' ὀλίγοι οἱ συνδυάζοντες τὴν
ἐξοχὸν ἀξίαν πρὸς τὴν ἀκράδαντον πίστιν, διὸ
καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐξέλεξα σέ.

—Ἐμὲ, ἀνεφάνησεν ἀναπηδῶν ὁ Χαράλδος;

—Σέ, ὑπέλαβεν ἡ Ζωή, τῆς χειρὸς αὐτὸν
λαμβάνουσα, καὶ τρυφερῶς αὐτὴν θλίβουσα, σέ,
πρὸς ὃν ἀνέκαθεν ἠσθάνθη μυστικὴν ἔλξιν, σέ,
τὸν πλασθέντα διὰ τὴν παγκόσμιον ἀλουργίαν.
Ἄφες τὴν Μαρίαν, δός μοι δριστικῶς τὴν χει-
ρα ταύτην, καὶ αὐριον περιβάλλεσα τὸ στέμμα
τοῦ Κωνσταντίνου, ἐνῶ ὑμνεῖ σε ὁμοφώνως ἡ
οἰκουμένη, ὑπὸ τὸ πέλαμα τρέμουσα τῶν ἐρυθρῶν
σου πεδίων.

—Οὐδέποτε, ἐψιθύρισεν ὁ Χαράλδος ὡς ἐν
ὄνειρῳ, οὐδέποτε! ἐνῶ ἡ Ζωή, προσεγγίσασα
μέχρι συγχρωτισμοῦ, ἐπυρπόλει αὐτὸν διὰ τῆς
πυρῶδους αὐτῆς πνοῆς.

—Μὴ δεικνύσαι βρέφος, ὑπέλαβεν ὑπὸ ἀκα-
θέκτου οἰστροηλατουμένη ἐξάψεως. Τῆς Μαρίας
τὸ φίλτρον ἐξήντησας ἤδη, οὐδ' ὑπῆρξεν ἐκείνη
ποτέ, λεπτοφυῆς καὶ ἀσήμαντος, ἀξία τοιοῦτου
ἠρώος. Εἰς σέ ἀρμόζουσιν ἀγκάλαι περιβάλλου-
σαι τὴν ὑψηλίαν καὶ ἠφαιστίον ἐγκλείουσαι.
Ἐλθέ, ἐλθέ εἰς τὰς ἐμάς, διότι σὲ φιλῶ, σὲ ποθῶ
παραφόρως.

—Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ ἐξηκοντοῦτις Φρύνη,
ἐρρίφθη εἰς τοῦ Χαράλδου τὸν τράχηλον, ἀλλ'
εἰς τὴν ἀνέλπιστον ταύτην ἐπίθεσιν ὀλοσχερῶς
ἐκείνος τὰς φρένας ἀπόλεσε, καὶ μετὰ τσοαύτης
ὀρμῆς ἀπόθησεν αὐτὴν, ὥστε κατέπεσε βιαίως
ἐπὶ τοῦ κλινητῆρος.

Ἐκεῖ ἔμεινε πρὸς στιγμήν, πελιδνὴ καὶ λυσ-
σώσης ὑαίνης ἐσφονδονίζουσα βλέμματα, πλὴν
ταχέως ἀναπηδήσασα, ὑπέλαβεν ὑποκάπως.

—Κατέστης ἀξίος τοῦ οἰκτροτέρου θανάτου,
ὑψώσας χεῖρα κατὰ τοῦ ἱεροῦ προσώπου, ἀνή-
κεις πλέον εἰς τὰ φοικῶδη βασανιστήρια, τὰ
κρυπτόμενα εἰς τῶν Ἀνακτόρων τὰ ἐγκατα· ἀλλ'
οἱ τοῖχοι οὗτοι εἰσι βωβοί, καὶ τὸ ἐπ' ἐμοὶ σοὶ
συγχωρῶ στιγμιαίαν ἐξαψίν, διότι διαπύρωσ σὲ
φιλῶ. Ἐλθέ, δός μοι τὰ ἐρυθρὰ σου χεῖλη, ὅπως
ἀποθέσω ἐκεῖ τὴν σφραγίδα τῆς βασιλείας.

Ἀλλ' ὁ Χαράλδος, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως,
ἔσπευσε πρὸς τὴν θύραν, ἣν ἐν τούτοις εὔρε κλει-
στήν. Ἡ Ζωὴ ἐμειδίασε τότε σατακικῶς.

—Πολὺ ἀπλῆν μὲ νομίζεις, ἐὰν φρονῆς ὅτι
οἱ ἐνταῦθα εἰσελθόντες ἐξέρχονται ποτε ζῶντες.
Σύνελθε, καὶ δέχθητι μετὰ τοῦ στέμματος φίλ-
τρον ἀναλλοίωτον.

Καὶ προέβη αὐτὴς τείνουσα τὰς ἀγκάλας,

ἀλλ' ὁ Χαράλδος, ἐξ ἄλλος πλέον, ἀπόθησεν αὐτὴν ἐτι βικιότερον, ἐνῶ συνάμα ἐφώνει.

— Ἐὖρε, μέγαίρα.

Τότε δὲ ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἡ πρὸ μικροῦ ἐτι παράφορος ἐκ τοῦ πάθους, ἐν ἀκκαρεῖ μετεβλήθη· οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς ἀπαισίως παρεμορφώθησαν, οἱ ὀδόντες συνεκρούθησαν, καὶ ἀνασπάζασα ἐγγειρίδιον, ὤρμησε κατὰ τοῦ Χαράλδου, ὅστις ἐν τούτοις εὐχερῶς ἀφώπλισεν αὐτὴν, καίτοι πεισμώνως ἀντιστάσας. Ἡ Ζωὴ ἀπέμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητος, καὶ ἦν, τῇ ἀληθείᾳ, σχεδὸν ὠραία ἐν τῇ ἀγρίᾳ ἐκείνῃ ἐξάψει, ἀλλὰ ταχέως συνελθούσα, ἐκρούσε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ δάπεδον, καὶ εἰσώρμησεν τότε δέκα εὐνοῦχοι, γυμνὰς κρατοῦντες τὰς ἀμφιστόμους μαχαίρας.

— Νεκρὸν, νεκρὸν εἰς τοὺς πόδας μου! ἐφώνησεν ἡ ἀλλόφρων Λύγουστα.

Ὁ Χαράλδος ἦν ἄοπλος. Μίαν εἰς ἐδίσταζε στιγμὴν, ἀφρευκτος ἀπέβαινε ὁ θλεθρος, ἀλλὰ διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος διέγνω τὴν θέσιν, καὶ δι' ἑνὸς ἄλματος εὐρέθη πρὸ τῶν δολοφόνων, ὧν ἀνέτρεψε τοὺς ἐγγυτέρους διὰ τῶν φοβερῶν αὐτοῦ γρόνθων, πρὶν δὲ συνέλθωσιν οἱ ἐπίλοιποι, ἐξώρμησε διὰ τῆς ὀπισθεν αὐτῶν ἀνοικτῆς θύρας.

Εὐρέθη δὲ τότε εἰς σκοτεινὸν διάδρομον, ὃν διήλθε τρέχων, καὶ ἀφίχθη οὕτως εἰς προθάλαμον, διὰ τροπαίων καὶ Ἀραβικῶν ὀπλῶν ἐξωραϊσμένων· λαβῶν δ' ἐκείθεν ἀκινάκην, προέβη πλέον ἡρεμώτερον, καὶ ὑπερβάς ἐτέρως τινὰς αἰθούσας, ἐν αἷς ἐφύλαττον αἰθίοπες, εὐρέθη αἴφνης πρὸ τῆς κυρίας τῶν Ἀνακτόρων πύλης, δι' ἧς ἀκωλύτως ἐξῆλθε.

Ἡ θαλαμηγὸς αὐτοῦ, ἀγαγοῦσα αὐτὸν τὴν πρῶταν ἐκ Χαλκηδόνος, ἀνέμενε ἐν τὸν λιμένα, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἐπικειμένων γεγονότων, ἐθεώρησεν ἀσφαλεστέραν τὴν διανυκτέρευσιν μεταξύ τῶν πιστῶν αὐτοῦ συντρόφων, καὶ κατηθύθη πρὸς τὸν τρικλινὸν τῶν Βασιλέων, ὅπου κατεῖχε τὰ λαμπρὰ τοῦ Ἐταιριάρχου δώματα. Ἐκεῖ περιεφρόνει καὶ αὐτὴν τὴν τυφλὴν τῆς Ἀνάσσης μανίαν, ὑπὸ τῶν ἀγερώχων ἐκείνων ταγματῶν λατρευόμενος.

Ἐν τούτοις τοσαύτη κατεῖχεν αὐτὸν εἰσέτι συγκίνησις, μετὰ τὰ παράδοξα τῆς ἐσπέρας γεγονότα, ὅστε οὐδ' ἐπιζητῶν τὸν ὕπνον, ἐξήριθη ἐντὸς ἀνακλίντρου καὶ διήλθε τὰς ὄρας ἀναπλῶν πάσας τῶν διαδραματισθέντων τὰς λεπτομερείας. Τὴν παγκόσμιον πορφύραν προσήνεγκεν αὐτῷ ἡ Ἀνασσα καὶ ἠρνήθη, ἐκθεῖς τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον, καὶ θυσιάσας βεβαίως τὴν περιφανῆ αὐτοῦ θέσιν, ἀμοιβὴν τοσοῦτων ἀγώνων· ἀλλ' οὐδόλως μετενοεῖ. Διετήρησε τὴν πίστιν πρὸς τὴν Μαρίαν, ἣν τρυφερῶς ἐφίλει, καὶ ὅλος ἐξήριγε ἐπὶ τῇ ἀνακμῆσει τῶν ἐμπαθῶν προσφύσεων τῆς ἐστεμμένης γραι-

ας. Θεσπέσιον βεβαίως τὸ πρὸ αὐτοῦ ἀστράψαν γέρας, ἀλλ' ἱεροὶ τῶν Ἰατρῶν οἱ ὄχοι.

Βραδεία παρήλθον οὕτω αἱ ἀλλεπάλληλοι τῆς νυκτὸς φυλακαί, καὶ τέλος προσμειδίασεν ἡ βοδοδάκτυλος ἡώς· ἀνοίξας δὲ τότε τὸ παράθυρον, μετ' εὐφροσύνης ἐξέθηκε τὸ πυρέσσον αὐτοῦ μέτωπον εἰς τῆς θαλασσίας αὔρας τὰς θωπειάς. Ἡ πρῶτα ἦν θαυμασία, καὶ ἀμίμητος ἡ πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένη θεά, καθ' ὅσον ἐκ τῶν παραθύρων τοῦ τρικλίνου ἐφάνετο ἅπαν τὸ Χρυσόκερας, καὶ μέγα προσέτι τοῦ Βοσπόρου μέρος.

Εἰς ὀδυνηρὰς βεδυθισμένους σκέψεις, ἐπλάνα ὁ ἡμέτερος ἦρως ἐπὶ τῆς μαγευτικῆς ἐκείνης εἰκόνας τὰ βλέμματα, ὅτε ἤκουσεν αἴφνης ὀπισθεν αὐτοῦ βήματα, καὶ στραφεῖς εἶδε προσερχόμενον ἕνα τῶν Δεκάρχων.

— Τί συμβαίνει Ἰάφει; ἠρώτησεν.

Ἄλλ' ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἔτεινε οὗτος χρυστὴν πυξίδα, δι' ἀδαμάντων πεποικιλμένην.

— Ποῦ εὔρες τὴν κίστην ταύτην;

— Εὐνοῦχος ἐκόμισεν αὐτὴν πρὸ μικροῦ, καὶ εἰπὼν ἀπλῶς τὰς λέξεις ἀδιὰ τὸν Ἐταιριάρχην, ἐγένετο ἄφαντος.

— Ἐχει καλῶς, ἄφες με.

Ὁ Χαράλδος ἔλαβε τὸ κιβώτιον καὶ ὁ Ἰάφειος ἀπεμακρύνθη. Τίς ἐπεμπεν αὐτῷ τὸ πολυτιμον δῶρον; Πόθεν ἡ τοσαύτη συγκίνησις; Ἀλλὰ πάντα τὰ πρόσφατα γεγονότα ἦσαν τοσοῦτον ἀνέλπιστα, ὅστε φυσικῆ ποιῆς θεισιδαιμονία κατέλαβεν αὐτόν. Ἐπὶ μακρὸν περιεστρεφετὴν κίστην πανταχόθεν αὐτὴν ἐτάζων, μέχρις οὐαίσχυνόμενος ἐπὶ τῇ ἀτολμῇ, ἐθλίψε τὴν μικρὰν χρυστὴν κλεῖδα, καὶ... Πλὴν τί συμβαίνει; Διὰ τί τρέμει ὁ Χαράλδος; Διὰ τί ἐξέπεσε τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἡ πυξίς; Τί φέρει παραφύρως εἰς τὰ χεῖλη; Μακρὰν εὐώδη μελανὴν κόμην, ἣν ἀμέσως ἐγνώρισε, τὴν κόμην τῆς Μαρίας.

Τίς ἡ ἐννοία τοῦ φοβεροῦ μυστηρίου; Βεβαίως ἐπρόκειτο περὶ βδελυρᾶς τινος ἐκδικήσεως τῆς Ζωῆς, ἀλλὰ ποίας; Ποῦ ἦν ἡδὴ ἡ ἐπέραστος κεφαλή, ἀφ' ἧς ἠρπάγησαν οἱ πλόκαμοι ἐκείνοι; Ἴσως ἀποκεκομμένη τοῦ γαλακτώδους σώματος, ἴσως ἐν σάκκῳ εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

Ἄσυναρτήτως ἐπλημμύρισαν αἱ ἰδέαι αὐταὶ τοῦ ἀτυχοῦς Χαράλδου τὸ κρανίον, ἀλλ' ὀλίγον διήρκεσεν ἡ ἐν λόγῳ ταραχὴ, μετ' ὅ δὲ δράξας τὸ ζῆφος, ἐξώρμησεν. Ἐπὶ τῆς κλίμακος συνήντησε τὸν Ἰαγνάρου, Πρωτοσπαθάρου ἀπὸ τινος προχειρισθέντα, ὅστις, διαγνοὺς τὴν ἐξάψιν τοῦ Ἐταιριάρχου, ἠρώτησε ποῦ ἐσπευδεν· ἀλλ' ἐκεῖνος φωνήσας μόνον τὴν λέξιν «ἀκολουθεῖ», ὤρμησεν ἐμπρός.

Ὁ Ἰαγνάρου, παραλαβὼν ἐσπευσμένως τοὺς προστυχόντας ἀνδρας, ἐσπευσε κατόπιν, ἀλλὰ τόση ἦν τοῦ Χαράλδου ἡ ὄρμη, ὅστε μόνος εἶπετο, καίτοι εὐτυχῶς, ὡς ἐκ τῆς πρῶτης ὄρας,

αἱ ὁδοὶ διετέλουν εἰσέτι κεναί. Οὕτω, τρέχοντες ἀφίχθησαν ταχέως εἰς τὸ Ἀνακτορον τοῦ Ἐλευθερίου, οὗ τὰς πύλας εὐρον ἠνεωγμένας, γεγονός καὶ τοῦτο ἀσύνθησε.

— Ἡ Βασίλισσα; ἠρώτησεν ὁ Χαράλδος προσδραμόντας τινὰς εὐνοῦχους.

— Κληθεῖσα περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τ' Ἀνακτορα, οὐδόλως ἐπέστρεψεν. Ἐκτοτε, ὡς ὄρες, ἀνακνέομεν.

Ὁ Χαράλδος, μόλις τὴν ἀπόκρισιν ἀκούσας, ἐπανελάβε τὴν παράφορον αὐτοῦ πορείαν, καὶ μετ' ὀλίγον ἀφίχθη πρὸ τῶν μεγάλων Ἀνακτόρων, ἅτινα εὐρε κλειστά. Γνωστὸς οὐχ' ἦττον εἰς πάντας τοὺς φύλακας, εὐχερῶς εἰσέδου διὰ τῆς Χαλκῆς, μετὰ μόνου πλέον τοῦ Ἰαγνάρου, καὶ διελθὼν διὰ τῶν κενῶν δωματίων τοῦ Χρυσοτρικλίνου, ἀφίχθη εἰς τὸν προθάλαμον τῶν Παρακοιμημένων, οἵτινες ἄμα ἰδόντες αὐτόν, ἐδαφίως προσεκύνθησαν.

— Ἡ Λύγουστα; ἠρώτησεν.

— Ἀναπαύεται.

— Ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη. Καλέσατε αὐτὴν.

— Πλὴν, Ἰλλουστρίσιμα, πρὸ τῆς ὀρισμένης ὄρας; Οὐδεὶς τολμᾷ.

— Καὶ ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀρμενίας;

— Ἀγνοοῦμεν.

Ὁ Χαράλδος ἐσπευδεν ἤδη πρὸς τὴν θύραν τῶν ἐνδοτέρων κοιτῶνων, ὅτε ὁ Ἰαγνάρου ἔλαβεν αὐτόν τοῦ βραχίονος ἀνακραζών.

— Τί πράττετε, παράφρον; Τοιοῦτον τόλμημα τιμωρεῖται διὰ θανάτου.

— Ἀδιάφορον, ἀπήντησεν ὁ Χαράλδος. Θυσιάζω προθύμως τὴν ζωὴν, ὅπως περιέλθω μέχρι τῆς Λύγουστας.

— Τότε φόνευσον πρῶτον ἐμέ, εἶπεν ὁ Ἰαγνάρου πρὸ τῆς θύρας τιθέμενος μετὰ τοσαύτης ἀποφασιστικότητος, ὅστε ὁ Χαράλδος ἐφάνη δισταζών. Τῆς τροπῆς ταύτης ἐπωφελήθη ἀμέσως ὁ Πρωτοσπαθάρου, ὅστις ὑπέλαβεν.

— Μίαν ὄραν μόνον σοὶ ζητῶ. Ἡ Λύγουστα κατὰ τὴν προέλευσιν ἐντεῦθεν διέρχεται, καὶ τότε πράττετε ὡς βούλεσαι· ἀλλ' ὑπόμεινον ἤδη, καὶ εἰπέ μοι τέλος περὶ τίνος πρόκειται.

Ὁ Χαράλδος, ὑπέκρινεν εἰς τὴν ἀνάγκην, ἔλαβε τὸν φίλον κατὰ μέρος, καὶ ἀφηγήθη συντόμως τὰ πρόσφατα γεγονότα. Ὁ Ἰαγνάρου ἠνοιγεν εὐρεὶς ὀφθαλμούς, καὶ τέλος, ἀφοῦ ἐσίγησε.

— Πάντοτε ὁ αὐτός, ἐψιθύρισε. Παράφορος, ἀλλ' εὐγενὴς καὶ πιστός. Ἀπηνήθησε τὸν θρόνον, ἐφ' ᾧ σὲ συγχάριω, καθ' ὅσον θανάσιμα τῆς ἐξουσίας τὰ θέληγτρα, ἀλλὰ διατρέχεις τὸν ἔσχατον κίνδυνον· ἡ Ζωὴ οὐδέποτε συγχωρεῖ.

— Ὁ Μαρία, Μαρία! ὑπέλαβεν ὁ Χαράλδος μετ' ἀπάτου ὀδύνης. Ἡ ἀνήμερος μέγαίρα ἐξε-

δικήθη ἐπὶ τοῦ ἀθώου καὶ περικαλλοῦς ἐκείνου πλάσματος.

Ἐν τούτοις οἱ Μεγιστάνες ἤρρισαν συβρέοντες, εἰσῆλθε δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Δρουγγάριος τῶν πλωίμων, ὅστις ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς λοιπούς.

— Ἐγνώσθη τι ἀσφαλὲς περὶ τῶν ψιθυριζομένων; ἠρώτησεν.

— Οὐδὲν ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ μέγας Παπίας.

— Βεβαίως οὐχ' ἦττον, ὑπέλαβεν ὁ Κουροπαλάτης, ὅτι ἡ Μαρία ἐκάθη μοναχῇ.

Ὁ Χαράλδος ἤρπασε τοῦ Ἰαγνάρου τὴν χεῖρα, καὶ τοσοῦτον ἀσπλάγχχνως ἐθλίψεν αὐτὴν, ὅστε ὁ ἀτυχὴς Πρωτοσπαθάρου μόνος κατέστειλε κραυγὴν ὀδύνης.

— Καὶ τὸ αἷτιον; ἠρώτησεν ὁ μέγας Πριμικήριος.

— Πολλὰ θρυλοῦνται, ἀλλ' οὐδὲν θετικόν.

— Λέγουσι, παρετήρησεν ὁ Καστρένσιος, ὅτι μετὰ δακρύων προσέπεσε καὶ τὴν Ἀνασσαν καθικέτευσε, ἀλλ' εἰς μάτην.

— Καὶ εἰς ποῖαν μονὴν κατεκλείσθη; ἠρώτησεν ὁ μέγας Δομέστικος.

— Τινὲς λέγουσιν εἰς τὴν νῆσον Πρώτην, καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Προκόνησον.

Μόλις τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας, ὁ Χαράλδος ἐξώρμησε βιαίως τῆς αἰθούσης, ὑπὸ τοῦ Ἰαγνάρου ἀκολουθούμενος. Ἀπαρατήρητος μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης παρ' ἐνὶ τῶν παραθύρων, ἐπεφάνη αἴφνης καὶ ἀμέσως ἀνελήθη, οὐ μικρὰν δ' ἐγέννησε τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο συγκίνησιν, καθ' ὅσον πάντες ἐγνώριζον τὰς μετὰ τῆς Μαρίας σχέσεις.

KB'.

Ἡ θαλαμηγὸς τοῦ Χαράλδου ἀνέμενε πάντοτε, καὶ ἀμέσως ἐπιβίβασθεις, διέταξε τὸν ἀπόπλουον διὰ τὴν Πρώτην, ἀλλ' ὁ Ἰαγνάρου, τῇ παρακλήσει αὐτοῦ, ἐπέστρεψεν εἰς τ' Ἀνακτορα, ἵνα, ἐκ τοῦ συνεγγυῆ ἀκολουθῶν τὰ γεγονότα, τηρῇ αὐτὸν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἐνήμερον.

Ὁ ἄνεμος ἦν οὐριος, καὶ τὸ εὐδρομον σάφος μετὰ δύο μόλις ὄρας προσήραξεν εἰς τὴν κατάφυτον νῆσον. Ἐκεῖ ἀποβιβάσθεις ἀμέσως, ἐσπευσε ὁ Χαράλδος πρὸς τὴν μονὴν, ἧς ἐγνώριζε τὴν ἡγουμένην· ἀλλ' εὐρε τὰ πάντα ἤρημα καὶ τὰς μοναχὰς ἐν πλήρει τῶν τελευταίων γεγονότων ἀγνοίᾳ. Πεισθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν, ἐσπευσε καὶ αὐτὴς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ μετ' ἡμίσειαν μόλις ὄραν ἐπλεε πλησίον πρὸς τὴν Προκόνησον· ἀλλ' ἤδη ὁ ἄνεμος ἐπνεεν ἐκ τῆς πύρας, καὶ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἡ Προποντιὸς ἐβράζε πασα ὑπὸ τὰς περιπτώσεις σφοδρὰς καταιγίδος. Ὁ πλοίαρχος ἐπρότεινε βραχεῖαν ἀνάπαυαν ἐν τῷ ἐγγυτέρῳ λιμένι, ἀλλ' ὁ Χαράλδος ῥητῶς ἀπεποιήθη, διατάξας μαλιστα τὴν ἐπαύξεισιν τῶν ἰστίων. Ταχέως ὁμως ἀπέτισε τὸ τιμημα τῆς ἐν λόγῳ ἀφροσύ-

νης, καθ' ὅσον περί τὸ μεσονύκτιον ἐθραύσθη αἰφνης τὸ πηδάλιον, καὶ τὸ σκάφος παρεσύρθη, ἀνεμοφόρητον πλέον, πρὸς τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ κλύδων δι' ὅλης τῆς νυκτός, καὶ μόλις περί τὴν πρωίαν, ἀφοῦ μικρὸν κατηνύσθη, κατέφυγεν ἡ θαλαμηγὸς μετὰ δυσχερείας εἰς τὸν λιμένα τῆς Αἴνου. Ἐκεῖ ἀμέσως ἤρχισεν ἡ ἀναγκασία ἐπισκευή, ἣτις διήρκεσε τρεῖς ὅλας ἡμέρας, καὶ τοι ἀφειδῶς ὁ Ἐταιριάρχης ἔσπειρε τὸ χρυσίον· μόλις δὲ περί τὴν τετάρτην πρωίαν ἡ θαλαμηγὸς ἀνεπέτασε καὶ αὐθις τὰ ἰστία, κοπασάσης δ' ἐντελῶς τῆς καταγίδος, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἔσπεραν κατέπλεεν εἰς Προκόννησον.

Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐδὲν ἐγνώριζεν ὁ ἡμέτερος ἦρως, ἀλλ' ἤρκει τὸ περιφανὲς τοῦ ἀξιώματος, ὅπως ὁ Τουρμάρχης παράσχῃ προθύμως πᾶσαν πληροφορίαν.

— Πρὸ τριῶν ἡμερῶν, εἶπεν οὗτος, κατέφθασε πράγματι μοναχὴ ἄγνωστος, ἀλλ' ἐκ γένους βεβαίως περιφανοῦς, καθ' ὅσον ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τεσσάρων Δεσποινῶν καὶ δέκα ἐνόπλων εὐνοῦγων· ἀλλὰ μίαν μόνην νύκτα παρέμεινεν ἐνταῦθα. Τὴν ἐπομένην πρωίαν κατέπλευσεν ἕτερον πλοῖον, ὑπὸ τὴν αὐτοπρόσωπον διοίκησιν τοῦ Λογοθέτου τοῦ δρόμου, ὅστις παρλαβὼν ἀμέσως τὴν μοναχὴν, μετὰ μίαν ὥραν ἀπέπλευσε.

— Καὶ ποῦ κατηνύθη; ἠρώτησε κάτωχρος ὁ Χαράλδος.

— Ἀγνοῶ, ἀπάντησεν ὁ Τουρμάρχης, ἀλλὰ τινες τῶν ναυτῶν ὠμίλουν περὶ τῆς Βιθυνίας.

Ὁ Χαράλδος κατέπεσεν ἐπὶ ἔδρακ καὶ παρέμεινεν ἐπὶ πολὺ, ἀτενῶς πρὸ αὐτοῦ ὄρων. Τέλος δ' ἐγερεθεὶς ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ γενναίου ἀξιωματικοῦ καὶ ἀπεμακρύνθη, ἀφοῦ δι' ἐπιτακτικῶν νεύματός ἀνεχάιτισε καὶ αὐτόν, καὶ τοὺς ἄλλους σπεύδοντας ὅπως προπέμψωσιν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Βραδέως καὶ σχεδὸν συρόμενος κατῆλθεν εἰτα πρὸς τὴν παραλίαν, καὶ κατηνύνετο ἤδη πρὸς τὴν θαλαμηγόν, ὅτε εἶδε μοναχὸν δειλῶς αὐτὸν πλησιάζοντα.

— Ὁμιλῶ πρὸς τὸν Ἰλουστρίσιμον Ἐταιριάρχην; ἠρώτησεν οὗτος.

— Ναί, ἀπάντησεν ὁ Χαράλδος.

Ὁ μοναχός, ἐξαγαγὼν τότε τοῦ ῥάσου αὐτοῦ ἀντικείμενον, ὅπερ ἐκεῖ ἔκρυπτε, παρέδωκεν αὐτὸ τῷ Χαράλδῳ, καὶ ἀνεχώρησε παπταίνων, ἐκ φόβου μὴ τυχὸν παρετηρήθη.

Τί δὲ ἦν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τὸ τσαυτάς ἐπιφυλάξεις ἐπιβαλόν; Ἀπλοῦς ἐπίπεδος λίθος, ἐξ ἐκείνων, οὓς λαίνοισι τὰ κύματα, καὶ οὔτινες καθ' ἑκατοντάδας ἐπὶ τῆς ἄμμου κατακεινται.

— Βεβαίως ἀτυχῆς τις παράφρων, ἐψήυρι-

σεν ὁ Χαράλδος, καὶ ἀπέριπτεν ἤδη τὸν λίθον, ὅτε παρετήρησε δυσδιακρίτους τινὰς ἐπ' αὐτοῦ γραμμάς. Πυρετωδῶς ἐξήτασεν αὐτὸν τότε, καὶ ἡ προαίσθησις αὐτοῦ ἐπηλήθευσε· τὰς γραμμάς ἐκείνας ἀπετέλουσαν χαρακτῆρες, κεντηθέντες δι' ἀκτῆς βελόνης, καὶ ἤδη σχεδὸν ἀποτριβέντες.

Οὐχ' ἦττον ὑγράνας τὸν λίθον, καὶ στρέψας αὐτὸν πρὸς τὸν ἥλιον, ἐμάντευσε τέλος τὰ γεγραμμένα, διὰ γραφῆς, ἣν καλῶς ἐγνώριζεν· ἦσαν δὲ τὰ ἐξῆς· « Ἀνήκω πλέον εἰς τὸν Θεόν, χαῖρε διὰ παντός, ἐάν με φιλήσῃ, μὴ με ἀναζητήσῃ. »

— Ὡ ποτέ, ποτέ, ἀνέκραζεν ὁ Χαράλδος, εἰς Βιθυνίαν! Καὶ ὤρμησε πρὸς τὸ πλοῖον· ἀλλὰ μόλις προέβη βήματά τινα καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου λιπόθυμος.

ΚΓ'.

Ἐξ παρήλθον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μῆνες. Οἱ ἐν τῇ θαλαμηγῷ, ἰδόντες τὴν πῶσιν τοῦ Χαράλδου, ἔσπευσαν καὶ μετεκόμισαν αὐτὸν ἀναίσθητον εἰς μονὴν ἀνδρῶν, ἐγγὺς τοῦ λιμένος ἐγειρομένην· διήρκεσε δὲ ἡ κατάστασις αὐτῆ δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀσθενὴς, χάρις εἰς τὰς ἐπιδαφιλευθείσας αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν πατέρων περιποιήσεις, συνῆλθε τέλος, ἀλλὰ τότε κατελήφθη ὑπὸ πυρετοῦ σφοδροῦτος καὶ πλήρους ἀλλοφροσύνης.

Φοβερόν ἦν τὸ θέαμα τοῦ ἠρακλείου ἐκείνου σώματος παλαιόντος πρὸς τὸν ἠπίαλον, ὡς ὁ Ἰακῶβ πρὸς τὸν ἄγγελον, καὶ παράδαζον τὸ ἀκατάσκευον χάος, ἐν ᾧ ἐπλανᾶτο ὁ παραληρῶν ἐκείνος νοῦς. Πότε, συμμετέχων κατὰ φαντασίαν φονικῶν μαχῶν, παρῴτρυνε τοὺς Βαριάγους εἰς τὴν ἐφοδὸν, πότε βιαίως ἀπῴθει προσφερόμενον στέμμα, πότε ἀπλήστως ἔτεινε τὰς ἀγκάλας πρὸς θελκτικὸν ἰνδαλμα μακρόθεν προσμειδιῶν, καὶ εἶτα ἐξερρήγνυτο εἰς ἀπειλάς, ἢ γόους σπαραξικαρδίους.

Ὁ ἠγούμενος, ἔχων ἀμυδράς τινὰς ἰατρικὰς γνώσεις, ἐκήρυξε τὸν κίνδυνον ἄμεσον, διὸ καὶ ἀπεστάλη ἐπειγόντως εἰς Βυζάντιον ἡ θαλαμηγός, ἣτις ἐπέστρεψε φέρουσα τὸν τε ἱατρὸν καὶ τὸν πιστὸν Ῥαγνάρον, σπεύσαντα, ἅμα ἐγνώσθη τὸ γεγονός, παρὰ τῷ ἀρχηγῷ καὶ φίλῳ.

Ἐγκαταστάς δὲ ἀμέσως παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀσθενοῦς, οὐδὲ ὅλας πλέον ἐκεῖθεν ἐμακρύνθη, καίτοι ὁ Χαράλδος, πότε μὲν ἐκλαμβάνων αὐτὸν ἀντὶ τοῦ μισητοῦ Ὁρσανοτρόφου, μετ' ἀποτροπιασμοῦ ἀπεστρέφετο, πότε δὲ πάλιν ἀντὶ τοῦ θανόντος Χαλφδάνου, εἰς ὃν ἀπηύθυνε τὰς τρυφερωτέρας ἐκφράσεις.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΚΑ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Ἡ φιλοδοξία κατακυριεύει εὐκολώτερον τὰς ταπεινάς ψυχὰς ἢ τὰς μεγάλας, ὅπως τὸ πῦρ μεταδίδεται εὐκολώτερον εἰς τὰ ἄχυρα ἢ εἰς τὰς ἰσχυράς δοκοῦς.

Ο ΡΟΣΣΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΘΕΛΛΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ - Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΡ

Ὁμολογῶ μετὰ συντριβῆς ὅτι εἰμαι ἐκ τῶν ἥμισθα τακτικῶν θαμῶνων τοῦ λεγομένου ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ἡ μανία τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ θεάτρου τούτου διὰ τῆς ἐν αὐτῷ παραστάσεως ὡς ἄκροατοῦ ἁμοιάζει πρὸς ἄλλην τινὰ μανίαν, τῆς ὑποστηρίξεως τῆς πομπωδῶς καλουμένης ἐθνικῆς βιομηχανίας, ἔστω καὶ ἀν αὐτῇ διατελεῖ ἀκόμη εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποῖαν μόλις θὰ ἐξήλευεν ὁ λίθινος αἰὼν.

Ἐγὼ φίλον, ἀξιόλογον κατὰ τὰ ἄλλα, ὅστις ἐπιμένει μεταχειριζόμενος στεατικά κηρία ἑλληνικῆς κατασκευῆς. Δὲν ἤξεύρω ἐκ τίνος κηροποιεῖου προέρχονται, οὔτε θέλω ν' ἀδικήσω τινὰ, διατεινόμενος ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν καταρθώθη ἀκόμη νὰ παράγονται κηρία εὐπρόσωπα. Ἄλλ' ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων προμηθεύεται ὁ φίλος μου εἶνε ἀποτρόπαια. Καπνίζουν, τὸ στέαρ αὐτῶν καταρρεῖ γύρω, ποικίλλον διὰ περιεργωτάτων, ὡσεὶ ἀναγλύφων, προερχῶν τὸ κηρίον, καταρρυπαίνουν τὸ κηροπήγιον, εἰς τὴν ἐλαχίστην κίνησιν δ' αὐτοῦ ἀφίνουσι νὰ πίπτωσι σταγόνες ζέοντος λίπους ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων, κηλιδούσας ἀνεξάλειπτος φορέματα, πολλάκις μονακριβὰ εἰς τὸ εἶδος των. Παραλείπω ὅτι στοιχίζουσι περισσότερον τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἐν τούτοις ὁ φίλος μου εἶνε ἀμετάπειστος. Χάριν τῆς ὑπερτέρας ἰδέας τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ὑφίσταται τὰ πάντα ἀγογγύστας.

Τὸν φίλον μου τοῦτον θαυμάζω, ὅπως καὶ τοὺς φοιτῶντας εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, οὐχὶ διότι εὐρίσκουσιν ἀπόλαυσιν τινὰ ἐν αὐταῖς—ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἦσαν πληρέστατα δικαιολογημένοι, διότι εἰς ἕκαστον ἀρμόζει ἡ τέρψις ἧς εἶνε ἄξιος—ἀλλὰ διὰ νὰ τείνωσι χεῖρα ἀρωγὸν εἰς τὸ ἐπὶ δεκανικίων βαζῖνον ἐθνικὸν θέατρον. Τοὺς θαυμάζω εἰλικρινῶς, ἀλλὰ δὲν διατάζω νὰ ἁμολογήσω ὅτι εἰμαι κατώτερος τοιαύτης αὐταπαρνήσεως. Τὸ θέατρον ἀποτελεῖ ὑπερτέραν τινὰ αἰσθητικὴν τέρψιν, ἣτις μέχρι τοῦ μετρίου μὲν διασώζει κάπως τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς χυδαίαν καὶ πρόστυχον ἀπόλαυσιν τῆς ὑράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς, ἀναξίαν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτων ἀνθρώπων τυχόντων ὀρισμένης πνευματικῆς κλιθῆσεως.

Αἱ κρίσεις μου αὐταὶ ἴσως εἰς πολλοὺς φανῶσιν ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηραὶ καὶ ἄδικοι. Ἄλλ' ας μοὶ ἐπιτρέψωσι νὰ διαφωνῶ. Ὅπως ἡ ἑλλειψὶς ἀνατροφῆς αὐστηρὰς παρασκευάζει σώματα ῥαθυμὰ, πλαδαρά, ἀσθενῆ, οὕτω καὶ ἡ ἑλλειψὶς

κριτικῆς βραβάνου εἰλικρινοῦς δημιουργεῖ φιλολογίαν καὶ τέχνην καχεκτικὴν, φθισιώσαν, μὴ φέρουσαν ἐν ἑαυτῇ τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως. Ἄν αἱ ἐφημερίδες μας δὲν ἀνεκῆρυττον τοὺς Ἕλληνας ἠθοποιούς ἀριστοτέχνους τῆς σκηνῆς καὶ δὲν παρέβαλλον αὐτοὺς ἀλληλοδιαδόχως μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους καλλιτέχνους τοῦ θεάτρου, ἂν ἐπανελάμβανον εἰς αὐτοὺς καθ' ἑκάστην: « Δὲν εἰξεύρετε νὰ ἀπαγγείλετε, δὲν εἰξεύρετε νὰ ἁμιλήσετε, δὲν εἰξεύρετε νὰ σταθῆτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς, δὲν εἰξεύρετε νὰ κινήθητε, ἀν τοὺς παρῴτρυνον ἀκαταπαύστως νὰ ἐργασθῶσι, νὰ σπουδάσωσι, νὰ κοπιήσωσι, σήμερον ἴσως θὰ εἴχομεν εὐπρόσωπον ἑλληνικὸν θιάσον, διδάσκοντα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσσῃ τὰ δραματικὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, τὰ κλασικὰ ἔργα τῶν νεωτέρων φιλολογιῶν καὶ ὅ,τι ἄξιον λόγου παρήγαγεν ἡ σύγχρονος ἐν Ἑλλάδι δραματικὴ λογοτεχνία.

Ἄντι τούτου ἔχομεν—πλὴν μιᾶς ἢ δύο ἐξαιρέσεων—ἠθοποιούς οὓς ἀδυνατεῖ νὰ ὑποστῇ ἡ φιλοκαλία καὶ δραματικὴν διδασκαλίαν, ἣτις δὲν θὰ ἦτον ἀνεκτὴ οὔτε εἰς τόπους πολὺ ὀλιγώτερον ἡμῶν προηγμένους. Καὶ ὅμως ἐξακολουθεῖ ἡ μέχρις ἐβδόμου οὐρανοῦ ρεκλάμα, ἐξακολουθεῖ ὁ ψευδὴς ἀποθαυμασμός καὶ αἱ ἐνθουσιώδεις κρίσεις, αἰτινες ἀναγιγνωσκόμεναι μακρόθεν θὰ ἐπειθον πάντα μὴ γνωρίζοντα τὰ πράγματα ὅτι ἐπὶ τοῦ θεατρικοῦ ὀρίζοντος τῆς Ἑλλάδος ἀκτινοβολοῦσι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ λαμπρότεροι ἀστέρες τοῦ θεατρικοῦ στερεώματος.

Ἄστηρ πρώτου μεγέθους, οὐχὶ ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀνακαλύπτουσι τὰ τηλεσκόπια τῶν συντακτῶν τῶν ἀθηναϊκῶν φύλλων, ἐπέλαμψεν εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν ὀρίζοντα τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τινῶν ἐβδομάδων. Διὰ τὴν Ἑλλάδα συμβαίνει μὲ τὰς μεγάλας θεατρικὰς δόξας ὅτι μὲ ἀστέρας τινὰς διὰ τὴν Γῆν. Τὸ φῶς των φθάνει μέχρις ἡμῶν ὅταν ἤδη κλίνωσιν εἰς τὴν δύσιν των. Οἱ ἐνδοῦοι καλλιτέχναι τοῦ θεάτρου ἐπισκέπτονται τὴν γῆν, ὅπου τὸ πρῶτον ὁ Θεσπίς ὑπεδύθη τὸν κόθορνον, ἀφοῦ κορσθῶσι τῶν ἀνευφημιῶν καὶ τῶν θωπειῶν τοῦ κοινοῦ ὄλων τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, ἐπιβιβάζονται δ' ὑπερωκεανείου τινος σκάφους, ὅπως συλλέξωσιν ἐν Βοστώνῃ ἢ ἐν Νέξ Ὑόρκῃ δαψιλῶς τὰ δολλάρια εὐκολώτερον ἢ ὅσον ἀποφασίζουσι νὰ κατέλθωσι μέχρι τῶν κλασικῶν ἡμῶν χωμάτων διὰ νὰ δρέψωσι πενιχρὸν στέφανον ἐκ δάφνης τοῦ Ἰλισσοῦ.

Εἶνε ἀληθές ὅτι δύο τελευταῖαι ἀπόπειραι τοιοῦτων καλλιτεχνικῶν καθόδων δὲν ἐνηκάρηθησαν· μεγάλως τοὺς μὴ ἐπισκεφθέντας ἀκόμη τὴν Ἑλλάδα διασήμους ἠθοποιούς, οὐδὲ προμηνηύουσι

διὰ τὸ μέλλον ἀφθόνους ἐπισκέψεις ὡς τὰς τοῦ Κοκλὲν καὶ τοῦ Ρόσση. Ὁ πρῶτος παρεπονείτο πικρῶς διότι ἡ αἴθουσα τοῦ θεάτρου δὲν ὑπερπληροῦτο μέχρι ἀσφυξίας — ἡ κατὰ τὴν πρωτότυπον καὶ εἰκονικὴν ἔκφρασιν του διότι ἡ ἔχθρική φάλαγγ τοῦ κοινού (κατὰ τὴν θεωρίαν του μεταξύ κοινού καὶ ἠθοποιῦ ἐν τῷ θεάτρῳ συνάπτεται εἶδος πάλης, ἢ ἡ καλλιτέχνης νικᾷ διὰ φυσικῆς δεξιότητος καὶ τέχνης), δὲν εἶχε τὴν πυκνότητα, ἣτις ἀπαιτεῖτο ὅπως ἐξεγείρη ἐν πάσῃ τῇ ὁρμῇ του τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ μένος, — ἡ περιέργεια δὲ τῶν πολλῶν ὅπως ἴδωσι τὸν Ρόσσην ἐκινήθη μετὰ τὴν τετάρτην παράστασιν τοῦ διασήμου καλλιτέχνου.

Ὅπως δὴ ποτε οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης παραστάσεως μὴ ὀκνήσαντες νὰ λάβωσι τὴν πρὸς τὸ Νέον Θεᾶτρον ἄγουσαν δημοφώνως ἀνομολογοῦσι τὸ σπάνιον τῶν συγκινήσεων καὶ τὴν ἐκλεκτὴν καὶ ἀσυνήθη ἀπόλαυσιν, ἣν παρέσχεν αὐτοῖς ἡ τέχνη τοῦ ὑποκριτοῦ.

* * *

Ὁ Ρόσσης εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων ἐρμηνευτῶν τοῦ σαιξπηρείου θεάτρου. Οἱ μεγάλοι τραγικοὶ καλλιτέχνη ἀλλῶς πάντες διατρέπουσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἔργων τοῦ Ἀγγλοῦ τραγωδοποιῦ. Ὁ Σαιξπηρ, προαγαθὸν τὸ τραγικὸν πάθος μέχρι τῶν ἀκρατῶν αὐτοῦ ὁρίων, παρέχει εἰς τὸν ἠθοποιὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξῃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν καλλιτεχνικὴν δύναμιν, νοημοσύνην, καὶ εὐκαμψίαν, ἀφίνει δ' εἰς ἐκάστην φράσιν, εἰς ἐκάστην λέξιν ὅσον οὐδεὶς ἴσως ἄλλος δραματουργὸς εὐρὺ περιθώριον, τὸ ὁποῖον ὁ καλλιτέχνης πρόκειται νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ψυχολογῶν ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ δράματος, ἀναλύων τὰ αἰσθηματὰ καὶ ἀνατέμνων τὴν καρδίαν αὐτῶν. Οὕτως ἐξοχὸς ὑπόκρισις συμπληροῖ καὶ ἐξαιρεῖ τὰς ἀνυπερβλήτους καλλονὰς τῶν δραμάτων τοῦ Σαιξπηρ, δὲν δύναται τις δὲ νὰ ἐννοήσῃ ἐντελῶς οὔτε τὴν νοσηρὰν ἰδανικότητα τοῦ Ἀμλέτου, οὔτε τοῦ Ὁθέλλου τὴν μυκηθμῶδη ζηλοτυπίαν, οὔτε τοῦ Λήρ τὴν στυγεράν ὀδύνην, ἢ μὴ ἴδῃ τὸν Ἰρβιγκ, τὸν Μπούθ ἢ τὸν Ρόσσην δανείζοντες εἰς τὸν ποιητὴν τὸ θαυμαστὸν αὐτῶν δῶρον, ὅπως ἐνδύσῃ δι' ὅστέων καὶ σαρκῶν τὰ κύβηλα πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ.

Ὁ «Ὁθέλλος» εἶνε ἐν τῶν δραμάτων, ἐν οἷς τὰ μέγιστα ἐξέχει ὁ ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας φιλοξενηθεὶς ἐν Ἀθήναις πεφημισμένος ὑποκριτής. Ἦκουσα Ἀγγλον λόγιον, φανατικὸν τοῦ Σαιξπηρ θαυμαστήν, ἰδόντα πάντας σχεδὸν τοὺς συγχρόνους καλλιτέχνας ὅσοι διατρέπουσιν ἐν τῇ ἀπὸ σκηνῆς ἐρμηνείᾳ τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, καὶ πρὸ ἐτῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς καλλιτεχνικῆς του λάμπσεως, τὸν Ρόσσην, νὰ διατυπώσῃ ἐπι-

φυλάξεις τινὰς, ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ ὑπόκρισιν.

— Ἄλλοτε, ἔλεγεν, ἦτο ἀπλούστερος, λιτότερος, κλασικώτερος. Ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἐργασία παρέλυσαν κάπως ἐν αὐτῷ τὰ νεῦρα τῆς καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, ἀπῆμβλυναν τὴν ὀξύτητα τοῦ ὑποκριτικοῦ πάθους, ὅ,τι δ' ἄλλοτε παρείχεν εἰς τὸ πρόσωπον ὅπερ ὑπεδέετο ἐξ ἐμπνεύσεως οὕτως εἰπεῖν καὶ ἀντλῶν ἀπὸ φυσικῆς πηγῆς, θέλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τώρα δι' ἐντάσεως, ἣτις μείοι κάπως τὴν ὁμαλότητα τῶν ἐντυπώσεων τοῦ θεατοῦ.

Τὴν κρίσιν ταύτην παρέχω ὡς χρονογράφος, χωρὶς νὰ δύναμαι οὔτε νὰ τὴν ὑποστηρίξω, οὔτε ν' ἀντιτάξω τι κατ' αὐτῆς. Μὴ ἀναλαβὼν νὰ γράψω καλλιτεχνικὴν μελέτην περὶ τοῦ Ρόσση, ἀλλὰ νὰ ἐκθέσω ἀπλῶς τὰς ἐντυπώσεις κοινῶν τῶν παραστάσεων αὐτοῦ ἀκροατοῦ, δὲν δυσκολεύομαι νὰ εἶπω ὅτι τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνω κηλίδα τινὰ ἐπὶ τῆς ἀπολαμπῆς εἰκόνας τῆς ὑποκρίσεως τοῦ Ἰταλοῦ ἀριστοτέχνου τῆς σκηνῆς.

Ἐν τῷ «Ὁθέλλῳ» ἡ ὑπόκρισις τοῦ Ρόσση ἔχει τι τὸ δαιμονίως ἀνθρώπινον. Μόνον ὑπερφυῆς τέχνη δύναται νὰ καταστήσῃ οὕτως ὑποχέριον εἰς τὸν ἠθοποιὸν τὰ μέσα ἀτινα ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του, ὅπως συγκινήσῃ τὸν ἀκροατὴν του, ψαύσῃ μίαν πρὸς μίαν τὰς χορδὰς τῆς καρδίας του, κορυφώσῃ ἐν αὐτῷ τὸν φόβον καὶ τὸν ἔλεον, ἀποσπάσῃ τὰ δάκρυά του καὶ παράσῃ εἰς αὐτὸν ἀπόλαυσιν πνευματικὴν, ὁμοίαν ἐκείνης ἣν μόνον ἡ ἀνάγνωσις μεγάλου ποιητοῦ, ἢ θεᾶ εἰκόνας ἐξόχου ζωγράφου ἢ τὸ δαιμόνιον μεγαλοφυοῦς μελοποιῦ δύναται νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὅ,τι ὁ ποιητὴς ἀπεθησαύρισε ἐν τῇ ψυχολογίᾳ τοῦ πάθους τοῦ φοβεροῦ Μαύρου ὁ ἠθοποιὸς ἐξορύσσει ὡς ἐξ ἀδαμαντωρυχείου καὶ ἐπιδεικνύει ἀπαστράπτον εἰς τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ. Ἡ καρδία τοῦ Ὁθέλλου δὲν ἔχει δι' αὐτὸν μυστήρια. Μετὰ ποίας τέχνης ὁ τρυφερὸς ἐραστής, εἰς τὰ λεόντεια στήθη τοῦ ὁποῖου πάλλει μὲ τὴν ἰδιόζουσαν εἰς τὸ ἀκμαῖον αἷμα τῶν τέκνων τῆς ἐρήμου σφοδρότητα ὁ ἔρωσ, μεταμορφοῦται βαθμηδὸν εἰς τὸν φιλόποτον σύζυγον, τὸν ὑποπτευθέντα ὅτι ἐπροδόθη ὑπὸ παντὸς ὅ,τι ἔχει τιμιώτερον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ κατόπιν τὸν ἀμείλικτον δικαστὴν, τὸν ἐκτελοῦντα ἰδιοχειρῶς τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποῖαν ἔλαβε καθ' ἑαυτὸν! Οὕτω βρυχώμενον καὶ μυκώμενον φαντάζεται τις τὸν Ὁθέλλον, ὡς τὸν περισταῖ ὁ Ρόσσης, οὕτως ἄγριον καὶ φοβερόν. Ὀχροτέρα ὑπόκρισις, ἀσθενεστέρᾳ ἐρμηνεῖα διαλύει τὸν φανταστὸν τύπον τοῦ δράματος, ὡς ἔχει τις ἐν αὐτῷ εἰς τὸν νοῦν, καὶ καταρρίπτει ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀκροατοῦ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ. Τὰ μέγιστα ἔργα ἀπαιτοῦσιν

ὡς ἐκτελεστὰς καὶ μεγάλους καλλιτέχνας. Εἶνε δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις τὸν Λυκαβηττὸν ἐκτελοῦντα χρέη Ἀτλαντος;

Τὸ κοινὸν τῶν πρώτων παραστάσεων τοῦ Ρόσση ἦτο ἀραιότερον, ἀλλ' ἐκλεκτότερον, ἡ γενικὴ δ' ἐντύπωσις, ἣν ἀπεκομιζέ τις ἐξ ἐκάστης παραστάσεως, ἦτο διὰ τοῦτο καὶ βαθυτέρα. Τὸ κοινὸν ἀποτελεῖ παράγοντα ἄξιον λόγου ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ καλλιτέχνου τινος, δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι ἀκροατήριον νοῆμον, μορφωμένον καὶ φιλόκαλον εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς νίκης ἠθοποιῦ, οἰκοθεν ἐννοεῖται ἄξιον τοῦ ὀνόματος. Διὰ τοῦτο ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ «Ὁθέλλου», καίτοι εἰς ἄλλα δράματα ὁ Ρόσσης ἐφάνη ὑπέρτερος, ἀπεκομίσαμεν πάντες μάλλον ζωντανὰς ἐντυπώσεις, ἐνῶ σκηναὶ μεγάλης ἐπιβολῆς τῶν ἄλλων τούτων δραμάτων, παρασταθέντων ἐνώπιον ἀκροατηρίου πυκνοτέρου, ἀλλὰ στερουμένου τῆς αὐτῆς καλαισθητικῆς ἐνότητος, δὲν ἐπέφερον ἐντελές τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα.

* * *

Ὁ «Πολιτικὸς θάνατος» τοῦ Παύλου Γιακουμέτη, ὃν μετὰ τῶν σαιξπηρείων δραμάτων ἀνετίθασεν ἀπὸ σκηνῆς ὁ Ρόσσης, εἶνε ἔργον διδασχῆς καὶ πολεμικῆς μάλλον ἢ τέχνης. Τὸ δράμα ἔχει σκηνὰς παθητικωτάτας, ἀλλ' εἶνε μελοδραματικὸν εἰς ἄκρον, ὁ διάλογος δ' αὐτοῦ, ὑπεροβολικὸς συνήθως, καθίσταται ἐνιαχοῦ περυσιωμένος καὶ ἐξοκίλλει εἰς ῥητορικὸν στόμφον. Ἄλλ' ὁ Ρόσσης ὑποκρίνεται καὶ ἐν αὐτῷ μετὰ τέχνης ἀπαραμίλλου, ἣτις σκιαῖζει τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου ἐντελῶς. Ὁ ἐκ τοῦ κατέργου δραματεῦσας πατήρ, ὁ μετὰ δεκαπενταετῆ χωρισμὸν ἀνευρίσκων τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα του, ὁ μὴ ἀναγνωρίζομενος ὑπ' αὐτῆς, ἐθισθείσης νὰ καλῇ ἄλλον ἄνδρα πατέρα, παρέστη ἐνώπιον ἡμῶν πλήρης πατρικῆς στοργῆς, ἣτις ἐπὶ ἔτη συσθεθεῖσα ἐκχύνεται ἤδη εἰς χειμαρρὸν λάβας, πλήρης ὀδύνης διότι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ οὔτε τὸν ἀναγνωρίζει, οὔτε θέλει ποτὲ νὰ φαντασθῇ ὅτι ὁ πατήρ της δύναται νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς οὐ ἢ θεᾶ τὴν φοβίζει, τραγικὸς ἐν τῇ τραυματισθείσῃ στοργῇ του, ἀνυπερβλήτος ἐν τῇ ἀποφαστικῇ καρτερίᾳ του ὅπως ἀποθάνῃ, ἀφῆνων κενὴν τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ θέσιν του, ἀφοῦ ἀπόλεσε τὴν θέσιν του ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προσφιλεστέρων αὐτοῦ πλασμάτων.

* * *

Εἰς τὸν «Βασιλέα Λήρ» ὁ Ρόσσης ἐφάνη καὶ ἑαυτοῦ ὑπέρτερος. Εἶνε ἀληθές ὅτι τοὺς τύπους τῶν δραμάτων τοῦ Σαιξπηρῶν παρουσιάζει εἰς τὸ κοινὸν πάντας γυμνοῦς, μὴ ζητῶν οὐδὲν νὰ συγκλύψῃ, οὐδὲν νὰ συγκεράσῃ, τούναντίον δὲ τὰ πάντα νὰ ἐπιδείξῃ, τὰ πάντα νὰ καταστήσῃ καταφανῆ, ἀλλὰ εἰς τοιαύτην ἐξίσωσιν πρὸς τὸν τιτάνειον χαρακτήρα τοῦ Λήρ, μόνον τέχνη,

τὰς ἐμπνεύσεις αὐτῆς ἀρουμένη ἀμέσως ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, ἠδύνατο νὰ ἐξίχθῃ.

Περὶ τῆς ὑποκρίσεως τοῦ Ρόσση ἐν τῷ «Λήρ» ὁμιλοῦντες θὰ ἦτο γελοῖον ἂν ἐλέγομεν ὅτι ὑπῆρξε φυσικός. Ὑπῆρξε φυσικός ὡς Λήρ, ὡς ἄνθρωπος ὑπερφυῆς δηλονότι, ὡς ψυχὴ δρῶσα καὶ παθαινομένη ἐκτὸς τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον κοινῶς θεωροῦμεν ὡς ψυχολογικῶς φυσικόν.

Ὅταν εἶδομεν τὸν Ρόσσην νὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ σκηνῆς, ἐλησημονήσαμεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του. Τίνα σχέσιν ἔχει ὁ ὑψηλὸς καὶ εὐσωμὸς καλλιτέχνης, τὸν ὁποῖον συναντῶμεν καθ' ὁδὸν μὲ τὸν ὑψηλὸν πῖλον καὶ τὴν βεδιγκόταν του, πρὸς τὸν λευκοπώγωνα αὐτὸν γέροντα, παρόμοιον πρὸς τύπον τοῦ Γουσταίου Δορέ, Δρυίδην μεγαλοπρεπῆ, δραματικὸν Δία, δεσποζόντα τοῦ θεάτρου τοῦ Σαιξπηρῶν, λόγῳ τραγικοῦ μεγαλείου μάλλον ἢ λόγῳ ἡλικίας; Αὐτὸς εἶνε ὁ Λήρ, ἀναδύσας ζωντανὸς ἐκ τῶν σελίδων τοῦ Σαιξπηρ, ἐν τῇ ὀλυμπίῳ αὐτοῦ ἐπιβολῇ, ὁ Βασιλεὺς ὃν πολυετῆς βασιλεία κατέστησεν ἀλαζόνα καὶ ὑπέρφρον, ὁ σκληρὸς πατήρ ὁ ἀποπέμπων ἀσπλάγχχνως τὴν κόρην, ἣτις δὲν ἠμπορεῖ «ν' ἀνασηκώσῃ τὰ χεῖλη εἰς τὴν καρδίαν της,» κατὰ τὴν εἰκονικὴν φράσιν της, ὁ ἀτυχῆς πατήρ τὸν ὁποῖον ἐκδιώκουσι τῶν οἰκίων των ὡς ἐπαίτην αἱ ἴδιαι θυγατέρες, ὁ ἐξοχὸς παράφρων, ὅστις ἄστεγος καὶ ἀσιεπῆς ἀψηφᾷ ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὴν λυσσώδη μανίαν τῶν στοιχείων, ὁ μετανοημένος πατήρ, ὅστις θρηνεῖ μετὰ σπαρακτικῶν γόων τὴν στραγγαλισθεῖσαν θυγατέρα του καὶ ἀποθνήσκει, οἰκνεῖ συντριβόμενος ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἄβροῦ αὐτῆς σώματος. Ἐλεος καὶ φόβος πληροῦσιν ἐναλλάξ τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ἐντεινόμενοι μέχρι παραξυσμοῦ. Αἱ μυχιαίταται τῆς καρδίας ἴνες τανύονται ὡς χορδαὶ βιολίου, ὅπως ὑπὸ τὸ χρυσοῦν τόξον τῆς τέχνης τοῦ Ρόσση ἀναδῶσιν τόνους, συναρμολογούμενους εἰς θεσπεσίαν μελωδίαν πάθους καὶ συγκινήσεως.

Μετὰ ποίας ἐξάλλου ἀλλοφροσύνης, ἀνεγειροῦσης ἐκ φρίκης τὰς τρίχας τῶν ἀκροατῶν, ἐξαγγέλλει ὁ Ρόσσης τὰς κατὰ τῆς Γονερίλλης φοβεράς καταράς τοῦ Λήρ:

— Ἄκουσε ὦ φύσις, ἄκουσε με Εἰσάκουσέ μ', ἀγαπητὴ Θεά! Ἐὰν τὴν εἶχες Νὰ γείνη γόνιμη αὐτή, ν' ἀλλάξῃ τὸν σκοπὸν σου! Τὰ ὄργανα τοῦ τοκετοῦ ἐντὸς της μάρανέ τα, καὶ στείρευσε τὰ σπλάγχνα της! Εἰς τὸ αἰσχρὸν της σῶμα νὰ μὴ χαρίσῃς τὴν τιμὴν νὰ τῆς ἐλασθῇ βρέφος Κι' ἂν κάμῃ σὺλληψιν ποτὲ νὰ πλάσῃ τὸ παιδί της ἀπὸ χολῆν, ὥστε νὰ ζῇ διὰ νὰ καταντήσῃ νὰ εἶνε τυραννία της καὶ βάσανον! Νὰ σκάψου, χαράχια εἰς αἰτίας του τὸ νέον μέτωπόν της, τὰ μάγουλά της βέματα δακρύων ν' αὐλακώσου! Κἀθε της πόνοσ μητρικὸς καὶ μητρικὴ λαχτάρα νὰ στρέψῃ σ' ἀναγέλασμα καὶ καταφρόνησιν της.

Ἐν τῇ σκηνῇ τῆς καταγιγίδος, ἣτις δικαίως θεωρεῖται ὡς μία τῶν μεγαλοπρεπεστέρων σκη-

νών του σαιζπηρείου θεάτρου, δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀπολαύσωμεν ὅ,τι ἔχει ἐξοχὸν ἢ ὑπόκρισις τοῦ Ρόσση, ἐνεκα τῶν ἀτελῶν μηχανικῶν μέσων τοῦ νέου ἡμῶν θεάτρου. Ἀντὶ βροχῆς ἠκούομεν ἐκ τῶν παρασκηνίων ἦχον ἀναταρασσομένου κοσκίνου, ἀντὶ βροντῶν καὶ κεραιῶν δὲ τὸν θόρυβον συγκρουομένων τερεκέδων. Ἐννοεῖται ὅτι τοιαύτη παρωδία ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ψυχράνη τὴν ἐντύπωσιν τῶν θεατῶν, ἐχρειάσθη δ' ὅλη ἡ ὑποκριτικὴ δύναμις τοῦ Ρόσση, ὅπως τὸ κοινόν, φύσει ἄλλως φιλοσκῶμμον, μὴ ἐκραγῆ εἰς γέλωτας.

Μία ἐκ τῶν ἀπιοτέρων ἀποδείξεων τῆς μεγάλης ἀξίας τοῦ Ρόσση εἶνε καὶ ἡ θερησκευτικὴ σιγή, τὴν ὁποῖαν κατορθώνει νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπὶ ἀκροατηρίου ἀτιθάσσου, οἷον εἶνε τὸ ἀθηναϊκόν. Τόσον βαθεῖα εἶνε ἡ σιγὴ αὕτη, ὥστε τὴν ἀκούει κανεὶς—διότι ἀκούεται καὶ ἡ σιγὴ. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξ ἐπιδείξεως φοιτῶντες εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Ρόσση καὶ αὐτοὶ οἱ περιφέροντες ἐταστικὰς τὰς διόπτρας ἀνά τὰ θεωρεῖα, ἢ γελῶντες μετὰ τῶν συντρόφων τῶν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει φαιδρῶ ἐπεισοδίου τῆς ἡμέρας, ἐνῶ δ' ὁ Ρόσσης γονυπετεῖ ἐν ἐκστάσει πρὸ τῆς ἀναγνωριζομένης Κορδηλίας, αὕτη δὲ τὸν ἀνεγείρει τρυφερῶς ἐμειναν ἄφωνοι καὶ τὸ μειδίαμα ἐπάγωσεν ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν, ὅταν ἀπὸ τῶν παρασκηνίων ἠκούσθησαν σπαρακτικοὶ οἱ γόοι καὶ οἱ κοπετοὶ τοῦ Λήρ, φέροντος ἐν ἀγκάλαις τὴν νεκρὰν Κορδηλίαν.

Περὶ τῆς δικαστικῆς Γαλλίδος ἠθοποιοῦ Desclée διηγείται ὁ Halévy ἐν τῷ ἐσχάτως ἐκδοθέντι τόμῳ αὐτοῦ «Σημειώσεις καὶ ἀναμνήσεις» χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ 1869 ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Γυμνασίου εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως, τὸ κοινὸν ἀνεκάλει διὰ παταγωδῶν ἀνευφημιῶν τὴν Desclée ἐπὶ σκηνῆς. Ἀληθῆς καταγίγξ χειροκροτημάτων. Περσούσης τῆς αὐλαίας, οἱ συνάδελφοι αὐτῆς περιστοιχίζουσι τὴν Desclée, τὴν συγχαιροῦσιν.

— Τί ἐπιτυχία! τί θρίαμβος!

— Ὅχι, λέγει ἡ διάσημος ἠθοποιός.

— Πῶς ὄχι;

— Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ἰδωλίων ὑπάρχουν δύο ἠλίθιοι, οἱ ὁποῖοι ἀφότου ἤρχισεν ἡ παράστασις δὲν ἐταράχθησαν, δὲν ἐχειροκρότησαν δὲ πρὸ ὀλίγου.

— Ἄλλ' ἀφοῦ εἶνε ἠλίθιοι τί σὲ μέλει;

— Ἰσα-ἰσα. Πρέπει νὰ κάμνη κανεὶς αἰσθησὶν καὶ εἰς τοὺς ἠλίθιους. Ἄλλως ἀλλοίμονον! Ὑπάρχουν τόσοι εἰς τὸν κόσμον!

Ἡ Desclée κατὰ τὴν ἐπομένην πράξιν ἐξήρχετο τῆς σκηνῆς ἐνθους. Ἐχειροκρότει ἐξαλλος καὶ ἐφώναζεν:

— Οἱ δύο μου ἠλίθιοι ἐγέλασαν! Οἱ δύο μου ἠλίθιοι ἐχειροκρότησαν!

Καταπεσούσης τῆς αὐλαίας μετὰ τὴν τελευταίαν πράξιν τοῦ «Λήρ», ὁ Ρόσσης ἠδύνατο νὰ λέγῃ ἀναλόγως:

— Ὅλοι ἐσιώπησαν, συνεκινήθησαν, ἐκλαύσαν, ἐχειροκρότησαν! Ὁ θρίαμβος εἶνε ἐντελής!

ΔΗΜ. ΚΑΚΑΜΑΝΟΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Πόσας λέξεις ἐν συνόλῳ ἐπρόσφεραν οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν ἔκθεσιν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως; Εἶχεν τὴν ὑπομονὴν νὰ κάμῃ τὸν ἐξῆς ὑπολογισμόν: οἱ ἐπισκέπται ἀνῆλθον εἰς 111,255, περιλαμβανομένου δὲ καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐκθέσεως εἰς 118,262. Τεθέντος ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φωνὴ προφέρει 296 λέξεις κατὰ λεπτὸν ταχυλογούσα καὶ 143 κατ' ἐλάχιστον ἐν ἀνέμῳ συνδιαλέξει, ἐξάγεται ὅτι πάντες ὅμοι ἐν ὅλῳ ἐπρόσφεραν 121 δισεκατομμύρια, 217 ἑκατομμύρια, 883 χιλιάδας καὶ 320 λόγους!

Καθ' ἑσπέραν ἡ ἔκθεσις κλείεται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Εἰς τὰς 10 1/2 ἀκριβῶς κρῆτος πυροβόλου ἀγγέλλει ὅτι ἡ εἰσοδος δὲν ἐπιτρέπεται πλέον. Εἰς τὰς 11 1/4 δύο τυμπανιστὰς περιέρχονται τὸ ἐσωτερικὸν κρούοντες τὴν ἀποχώρησιν, εἶτι δὲ 200 κλητῆρες καὶ 50 στρατιῶται τῆς Δημοκρατικῆς Φρουρᾶς ὀδηγοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον τοὺς ὑστεροῦντας.

Διακόσιαι χιλιάδες θέσεων ἔχουσι παραγγελῆ εἰς τὰ ἀτμόπλοια τὰ ἐκτελοῦντα τὸν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ εὐρωπαϊκῶν λιμένων πλοῦν, ὑπο μελλόντων ἐπισκεπτῶν τῆς ἐκθέσεως. Ἐκ δὲ τῆς Ν. Ἀμερικῆς πάσαι αἱ θέσεις τῶν ἀτμοπλοίων μέχρι τέλους Αὐγούστου εἶνε κατελημμέναι ἤδη καὶ ἀναγκάζονται νὰ θέσωσιν ἔκτακτα ἀτμόπλοια εἰς ἐνέργειαν ὅπως ἐπαρκέσωσιν αἱ ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρίαι.

Μεταξὺ τῶν τιμαλφῶν ἀντικειμένων ἄτινα ἐκτίθενται ὑπερέχει ὁ «Αὐτοκρατορικός», ἀδάμας μέγιστος εὑρέθεις τῷ 1885 ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ. Ἐκ τῆς γενομένης ὑπὸ ἐιδικῶν ἀνδρῶν παραβολῆς τούτου πρὸς τὸν μέγιστον ἀδάμαντα τοῦ γαλλικοῦ στέμματος ἐξήχθη ὅτι εἶνε μεγαλειότερος ἐκαίνου καὶ βρύτερος, ἐφάμιλλος δὲ τὴν λαμπρότητα. Ἡ ἀξία αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ἀκριβῶς, ὑπερβαίνει ὅμως τὰ 12 ἑκατομμύρια, ἀφοῦ τόσον ἐξιτιμήθη ὁ ἀντιζήλος αὐτοῦ τοῦ γαλλικοῦ στέμματος κατὰ τὸ ἔτος 1791.

Ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου Ἀϊφφάβηστος τὴν κατοικίαν εἰς περὶ τὸς ἑνοικας, μία χελιδὼν. Ὁ παρισινὸς τύπος ἀναγράφων τὴν εἰδησὶν εὐχεται νὰ μὴ συμβῆ ἐκ τῆς λάμπης τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου μεγάλου ἠλεκτρικοῦ φανοῦ ὅ,τι ἐν Ἀμερικῇ ἐκ τοῦ φάρου τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας, ὅπου ἀναριθμητὰ πτηνὰ ἐν καιρῷ θυέλλης μεθ' ὀσμῆς πετῶντα πρὸς τὸ φῶς θανατοῦνται ἐπὶ τῶν κρυστάλλων· καὶ ἐλπίζει ὅτι δὲν θὰ εὐρῆ τοιοῦτον οἰκτρὸν θάνατον καὶ ἡ ταλαίπωρος χελιδὼν.

Πλὴν ἄλλων διασκευάσεων οἱ ἐπισκέπται τῆς παρισινῆς ἐκθέσεως δύνανται νὰ περιδιαβάσωσιν ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἀρεως ἐπὶ λευκῶν ὄναριων ὀδηγομένων ὑπὸ αἰγυπτίων ὀνηλατῶν, ἐπὶ τούτῳ κληθέντων ἐκ Καΐρου.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ — ΤΕΧΝΑΙ

Ἄνωνυμος δωρητὴς προσέφερεν εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν 100,000 λίρας στερολίνας πρὸς ἱδρυσιν Πανακοθῆκης περιεχοῦσης εἰδικῶς ἱστορικῆς προσωπογραφίας.

Πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ Θυῖρας συνέστη ἐν Παρισίοις ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος, ἧτις θέλει προβῆ εἰς συλλογὴν ἐράνων.

Τὸ βιβλίον τῆς Ἐκατονταετηρίδος οὗτο τιλοφορεῖται τὸ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων ἐκδοθὲν ἐπὶ τῇ ἐκατοστῇ ἐπετείῳ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ 700 σελ. σχήματος 4^ο, περιέχει δὲ τεσσαράκοντα ἐπτὰ ἄρθρα γραφέντα ὑπὸ πρώην καὶ νῦν συνεργατῶν τῆς Ἐφημερίδος, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ δοκῆς τῆς Ὁμάλης. Δοὰ τῶν ἄρθρων τούτων σκιαγραφεῖται ὁ ἑκατονταετής βίος τῆς ἐφημερίδος, ποικιλοῦσι δὲ ταῦτα εἰκόνες πολλαί, πανομοιότυπα κλπ. Ἐν γένει τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκτός τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ καὶ φιλολογικῆς ἀξίας θεωρεῖται ὡς ἀριστούργημα καλλιτεχνικῆς καὶ τυπογραφικῆς ἐκτελέσεως.

Ἐφηγητὴς τῆς Γενικῆς Παθολογίας... γυνὴ ἡ δεσποινὴ Ἰωσήφια Καττάνη παρέδωκε τὸν πρῶτον αὐτῆς μάθημα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βολωνίας. Ἡ νεκρά ἐπιστήμων ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ τούτῳ μαθήματι παριστάμενον πλήθος ἀκροατῶν, ἐπραγματεύθη γενικῶς τὸ ζήτημα περὶ Βακτηριολογίας καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὴν Παθολογίαν, ὠμίλησε δὲ μετὰ πολλοῦ θάρρους καὶ ἐπιστημονικῆς σαφηνείας οὐχὶ τῆς τυχούσης.

Ὁ Γαβριὴλ Νέξ, ὁ διάσημος γερμανὸς ζωγράφος, ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ ἔργον, παραδοξότατον τὴν ἔμπνευσιν. Τὸ ἔργον τοῦτο εἰκονίζει δεκατρεῖς πηθῆκους παρατηρούντας εἰκόνα τοῦ Τρίστην καὶ τῆς Ἰσόλδης, τοῦ ἐρωτικωτάτου τούτου ζεύγους, ὅπερ ἀπηθανάτισεν ὁ Βάγνερ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ μουσικῷ δράματι.

Τὸ μνημεῖον τοῦ Ποῦσκιν ἐν Ὁδησσῷ ἀπεκαλύφθη πανηγυρικώτατα πρὸ τίνος. Τὸ μνημεῖον τοῦτο τοῦ μεγάλου βώσσου ποιητοῦ ἱδρύθη ἐν Ὁδησσῷ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατριβῆς του κατὰ τὸ ἔτος 1823, ὅπου καὶ πλεῖστα τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ποιημάτων συνέθεσεν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἐμπνέουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ εὐεργετοῦντες ἡμᾶς, ὁμοιάζει πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην ἢν τρέφμεν πρὸς τοὺς ὀδοντοιατροῦς. Ὁμολογοῦμεν ὅτι μᾶς ἔκαμαν καλόν, ἀποσάσαντες πάσχοντας ὀδόντας, ἀλλ' ἐθυμώμεθα πάντοτε τὸν πόνον τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένησαν καὶ ἐπὶ τέλους δὲν τοὺς ἀγαπῶμεν καθόλου.

Ὀλίγα ἐλαττώματα ἐμποδίζουσι τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχη φίλους· πολλὰ προτερήματα συντείνουσιν εἰς τοῦτο.

Ἡ σκέψις τὰ πάντα παραμυθεῖ καὶ ἐκ πάντων θεραπεύει. Ἄν δὲ ποτε φέρῃ κακόν, ζητήσατε παρ' αὐτῆς πάλιν τὸ φάρμακον τοῦ κακοῦ καὶ δὲν θ' ἀρνηθῆ νὰ τὸ δώσῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Η ΠΡΟΠΟΙΣΙΣ ΤΟΥ Κ. Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Κατὰ τὴν ἐν Σαιν Ναζαίρ τῆς Γαλλίας καθέλκυσιν τοῦ νέου ἑλληνικοῦ θωρηκτοῦ Ὑδρας παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πρεσβευτοῦ κ. Δηλιγιάννη. Ἐν τῷ γεύματι τούτῳ ὁ ἡμέτερος λόγιος κ. Δ. Βικέλας ἔκαμε τὴν ἐξῆς ἀληθῶς ὠραίαν πρόποσιν:

Θὰ συγχωρήσητε ἓνα ξένον ἐὰν δὲν κατορθώσῃ νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὴν ὠραίαν σας γλώσσαν, ὅσα ἐπεθύμει νὰ σας εἴπῃ. Καὶ ὁμως προσθέτω, ὅτι ἡ ἀνεπαρκὴς γνώσις τῆς γαλλικῆς δὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας νὰ λησμονώμεν ὅτι εἴμεθα ξένοι, ὅταν εὐρισκώμεθα ἐν Γαλλίᾳ καὶ μεταξὺ Γάλλων. Διότι τόσοι δεσμοὶ μᾶς συνδέουν μεθ' ὑμῶν! Ἐν πρώτοις μᾶς συνδέει ἡ Μεγάλη Προμητήτωρ καθὼς τὴν ἀπεκάλεσεν ὁ Victor Hugo. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐὰν διὰ σας ἡ ἀρχαία Ἑλλάς εἶνε προμητήτωρ, δι' ἡμᾶς εἶνε μήτηρ. Εἰς τρόπον ὅστε κατὰ τὴν βρετανικὴν ἐκτίμησιν τῆς συγγενείας, ἧτις συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἰδικὴν μας, εἴμεθα θεῖοί σας. Μὴ μᾶς εὐθονεῖτε τὴν ὑπεροχὴν ταύτην—ἐὰν εἶνε ὑπεροχὴ.— Ὑπερέχετε κατὰ τόσα ἄλλα!

Ἐκτός τῆς ἀρχαιότητος μᾶς συνδέουν πρὸς τὴν Γαλλίαν οἱ δεσμοὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσην φιλίαν καὶ εὐμένειαν μᾶς ἐπέδειξεν ἀφ' ὅτου ἠβελήσαμεν καὶ κατορθώσαμεν νὰ γείνωμεν καὶ πάλιν Ἕθνος ἐλευθέρων καὶ ἀνεξάρτητων. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ λησμονήσωμεν ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὴν Γαλλίαν; Καὶ ἀφοῦ ἀναπολοῦμεν ταῦτα ἐδῶ συνεορτάζοντες μεταξὺ θαλασσιῶν, πῶς νὰ μὴ ἀναφέρωμεν ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὸ Ναυτικόν τῆς; Ἀπὸ τῆς παρουσίας του εἰς τὸ Ναυαρίνον, ἕως καὶ αὐτῆς τῆς ἀπουσίας του εἰς πρόσφατον εἶτι περίστασιν!

Τὸ ὠραῖον θωρηκτὸν εἰς οὕτινος τὴν καθολικὴν παρέστημεν σήμερον εἶνε καὶ τοῦτο νέος δεσμὸς μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος. Τὸ πλοῖον τοῦτο εἶνε Γάλλος, τὸν ὁποῖον πολιτογραφούμεν. Ἄλλ' ἐστὲ ἡσυχοὶ, Κύριοι! Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς τέχνης σας δὲν μεταδίδει εἰς χεῖρας κακὰς. Ἀνεκῆθεν ἡ Ἑλλάς ἠγάπησε τὴν θάλασσαν καὶ ἠγαπήθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς Σαλαμίνος καὶ τῆς Μυκάλης μέχρι τῶν ναυμαχιῶν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν εἶπε τοῦτο ὑψηλοφρόνως καὶ πατριωτικῶς χθὲς μόλις, ἀποκαλύπτων τὸν ἀνδριάντα τοῦ Μιαούλη, ἐνὸς τῶν ἐνδοξοτέρων τέκνων τῆς Ὑδρας, τῆς ὁποίας τὸ νέον θωρακικὸν φέρει τὸ ὄνομα. Ἡ μνήμη τοῦ ἥρωος τούτου καὶ τῶν ἐν δόξῃ ἀδελφῶν του εἶνε πολυτίμος κληρονομία διὰ τοὺς ναύτας μας. Θὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐπωφεληθῶσι καλλίτερον τὰ μαθήματά σας. Διότι, Κύριοι, γνωρίζετε καλῶς, ὅτι διὰ τὰ ναυτικά, ὡς καὶ διὰ τόσα ἄλλα, ἐδῶ ἐρχώμεθα νὰ ζητήσωμεν μαθήματα καὶ παραδείγματα.

Κύριοι, δυνάμεθα νὰ σας ὑποσχεθῶμεν ὅτι ἡ «Ὑδρα» θὰ εἶνε πάντοτε ἀξία τῆς χώρας ἀφ' ἧς θ' ἀναχωρήσῃ καὶ τῆς πατρίδος, ἧς φέρει τὴν σημαίαν. Εὐρισκόμεθα ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀπολαμβάνοντες τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰ-

ρήνης. Ἄλλα τὰ θωρακωτά, καίτοι εἶνε ἐχέγγυα τῆς εἰρήνης, εἶνε οὐχ ἥττον ὀπλισμένα διὰ τηλεβόλων. Ὅ,τι καὶ ἂν συμβῆ, θὰ ὑπάρχωσι πάντοτε ὀπισθεν τῶν τηλεβόλων τῆς «Γ' ὄρα» ἄνδρες ἀπορασιζόμενοι νὰ ἐκτελέσωσι τὸ καθήκον των. Ἄλλ' ἡ μεγίστη χαρὰ των θὰ εἶνε πάντοτε, ὅταν θὰ δύνωνται νὰ χαιρετίσωσι διὰ τῶν τηλεβόλων τούτων μὲ ἓνα ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τὴν φίλην καὶ ἀγαπητὴν σημαίαν τῆς Γαλλίας. Προπίνω ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς γαλλικῆς σημαίας!»

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΜΙΑΟΥΛΗ

Ὁ ἐν Σύρῳ πανηγυρικῶς ἀποκαλυφθεὶς τῇ 23 ἀπριλίου ἀνδριάς τοῦ Μιαούλη ιδρύθη μὲν δαπάναις τοῦ αἰοιδίμου Χίου Σταματίου Ι. Πρωΐου, ἐφιλοτεχνήθη δὲ ὑπὸ τοῦ γλύπτου κ. Γεωργίου Μπονάου. Ὁ Σ. Ι. Πρωΐος ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Δωροθέου Πρωΐου ἀρχιερέως Ἀδριανουπόλεως ἑνὸς τῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. ἀπαγχονισθέντων τῷ 1821. Ἀποθανὼν ἐν Σύρῳ τὴν νύκτα τῆς 25 μαρτίου 1884, ἀφού ἐφωταγώγησεν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τὴν οἰκίαν του, κατέλιπε ἐκ τῆς οὐχὶ μεγάλης περιουσίας του 20 χιλιάδας δραχμῶν, ὅπως διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου στηθῆ ἐν Σύρῳ ἀνδριάς εἰς ἓνα τῶν κατὰ γῆν ἢ θάλασσαν διαπρεψάντων ἀνδρῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα. Ἡ ἐκλογή ἀνετίθετο εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἐρμουπόλεως ἢ δὲ κρίσις τῶν προπλασμάτων εἰς τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας. Το δημοτικὸν συμβούλιον, δημαρχοῦντος τοῦ κ. Δ. Βαφιαδάκη, ὥρισε παμψηφεί ὅπως ὁ ιδρυθησόμενος ἀνδριάς εἶνε ὁ τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, τῆς δὲ Ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας τὸ συμβούλιον ἐνέκρινε κατὰ πλειοψηφίαν ἐκ τῶν σταλέντων προπλασμάτων τὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ σπουδάζοντος γλύπτου κ. Γ. Μπονάου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

Ἡ ὀλικὴ δύναμις τῶν καθ' ἅπασαν τὴν ὕψηλον μηχανῶν ὑπολογίζεται εἰς 46 ἑκατομμυρίων ἵππων ἢ χιλίων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία ἔχει μηχανὰς δυνάμει 7 1/2 ἑκατομμυρίων ἵππων, ἡ Ἀγγλία 7 ἑκατομμυρίων, ἡ Γερμανία 4 1/2 ἑκατομμυρίων, ἡ Γαλλία 3 ἑκατομμυρίων καὶ ἡ Αὐστρία 1 1/2 ἑκατομμυρίων.

Ο ΒΙΟΣ ΕΝ ΣΙΒΗΡΙΑ

Ἐκ τῶν πρακτικῶν μίθς τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς ἐν Παρισίοις γεωγραφικῆς ἐταιρίας μεταγράφομεν ἐπιστολὴν τινα γραφεῖσαν ἐν Ἴρκουτσκ κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον, περιγράφουσαν δὲ τὸν βίον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκείνῃ τῆς Σιβηρίας :

«Ἀπὸ μηνὸς καὶ πλέον, λέγει ὁ ἐπιστέλλων, ἔχομεν ψῆχος 30 βαθμῶν Ρεωμέρου, ἀλλὰ καὶ παντελῆ νηνεμίαν καὶ θουμάσιον καιρὸν· αἱ ἐσπέραι καὶ αἱ νύκτες λαμπρόταται· δυνάμεθα καὶ νὰ ἀναγινώσκωμεν ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ὑπὸ τὴν αὐταύγειαν τῆς σελήνης ἐν τῇ γῆνι. Ἐγὼν ἀξιόλογον ρωσικὴν θερμάστραν διατηρῶ κατ' οἶκον θερμοκρασίαν 15 μέχρι 16 βαθμῶν ἄνω τοῦ μηδενικοῦ, ὥστε βλέπετε ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παγώσῃ τις ἐν Σιβηρίᾳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ἴρκουτσκ. Αἱ διασκεδάσεις ἐξακαλουθούσιν ἀκατάπαυστα χοροί, μεταμφιέσεις, θεατρικαὶ παραστάσεις συ-

νεχεῖς. Ἄν καὶ ἡ πόλις ἔχει πλείονας τῶν τεσσαροκοντάκις χιλίων κατοίκων, ὅμως οἱ ἀσθενεῖς εἶναι εὐκριθμότατοι. Ὁ συνειθισθὸς εἰς τὸ κλίμα τοῦ τόπου θὰ ἠδύνατο νὰ ζῆ ἐνταῦθα εὐχάριτος καὶ ἀνέτως ἂν δὲν ἦσαν εἰς ὑπερβολὴν ἀκριβὰ τὰ τρόφιμα· δεκάς γεωμήλων τιμᾶται ἑνὸς μέχρις ἑξ ρουβλίων, τὰ πορτοκάλια δέκα ρουβλία, ἡ ὄκα τοῦ ἄρτου δύο ρουβλία. Καὶ ἔτι μὲν ἡ τιμὴ τῶν τροφίμων ἠλαττώθη ἐπ' ἐσχάτων τῇ φροντίδι τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ κόμητος Ἰγνάτιεφ, ἀδελφοῦ τοῦ ἄλλοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβετοῦ τῆς Ρωσίας, καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῦ Ἴρκουτσκ· ἀλλ' ὅπωςδήποτε δυσκολωτάτη εἶναι ἡ προμήθεια τῶν ἐπιτηδείων εἰς χώραν λίαν ἀπόκεντρον καὶ ἐστερημένην ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας. Ὁ παραρρέων ποταμὸς Ἀγγαρας ἐπάγωσεν φέτος ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους, ἦτοι πρὸ τῶν Χριστουγέννων, ἐν ᾧ ἄλλοτε μόλις τὸν Ἰανουάριον ἐπάγωνε.»

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΩΝ

Τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἰχθύων εἶναι ἄπειρον καὶ ἀνυπολόγιστον· τοῦτο δὲ κατέδειξεν ὁ πρέσβος τῆς ἐν Παρισίοις γεωγραφικῆς ἐταιρίας ἐν τινὶ τῶν τελευταίων συνεδριάσεων αὐτῆς διὰ παρατηρήσεως εὐστοχωτάτης. Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἰχθυοφάγον ζῷον, εἶπεν, εἶναι ὁ θαλάσσιος λέων, οὗ ἡ δόρα χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν τῶν κομψοτάτων ἐκείνων γυναικείων μηλωτῶν, τὰς ὁποίας ἐσφαλμένως καλοῦσι μηλωτὰς ἐνυδρίδων (loutres). Εὐρίσκονται δ' οἱ θαλάσσιοι λέοντες ἐν τῷ Βεριγγεῖῳ πορθμῷ, ἐν ταῖς Ἀλεούταις νήσοις καὶ μάλιστα ἐν ταῖς νήσοις Ἀγίῳ Παύλῳ καὶ Ἀγίῳ Γεωργίῳ. Τὴν ἀλιεῖαν αὐτῶν κανονίζει ἡ κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς· ἀλιεύονται δ' ἐν μὲν τῇ νήσῳ Ἀγίῳ Παύλῳ 75,000 θαλάσσιων λεόντων κατ' ἔτος, ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ δὲ 25,000. Εἰς ζωντανὸς θαλάσσιος λέων τρέφεται ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἐν Παρισίοις πρὸς συντήρησιν δ' αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται ὀκτὰ ὀκτάδες ἰχθύων καθ' ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ μόνοι οἱ ἐν ταῖς νήσοις Πρὸβιδλόθ θαλάσσιοι λέοντες ὑπολογίζονται εἰς 5 ἑκατομμύρια, ἂν λάβωμεν ὡς μέσον ὄρον τῆς ἀναγκαιότητος εἰς ἕκαστον τροφῆς τέσσαρας μόνον ὀκάδας καθ' ἡμέραν, εὐρίσκωμεν ὅτι τρώγουσιν οὗτοι καθ' ἕκαστην ἰχθὺς ἑξοκίον ἑκατομμυρίων ὀκάδων, ἦτοι πλείονας ἴσως ἀφ' ὅσους καταναλίσκουσιν ὅλοι οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Αἱ ἐρωτήσεις τοῦ Ἀγαθοπούλου.

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἔλειπε χρόνους ἐκ τῆς πατρίδος του. Ὅταν ἐπανῆλθεν ἤρχισε νὰ κάμνῃ ἐπισκέψεις. Πηγαίνει καὶ εἰς τὸν οἶκον φίλου του παλαιοῦ ὁστις κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐνυμφεῦθη καὶ ἀπέκτησε τέκνα. Ὁ φίλος παρουσιάζει εἰς τὸν Ἀγαθόπουλον τὴν σύζυγον του κρατοῦσαν βρέφος ἐν τῇ ἀγκάλῃ.

— Τί ἡλικίαν ἔχει τὸ καὶ μὲν τὸ μικρὸν; ἐρωτᾷ μετὰ στοργῆς ὁ Ἀγαθόπουλος.

— Τριῶν μηνῶν;

— Καὶ εἶνε τὸ μικρότερό σας παιδί;